

UiO : **Det juridiske fakultet**

Det institusjonelle voldgiftstilbudet i Norge

En vurdering av voldgiftsreglene hos Oslo Chamber of Commerce, Institutt
for Voldgift og Alternativ Tvisteløsning

Kandidatnummer: 551
Leveringsfrist: 25. april 2017
Antall ord: 17 966

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING.....	1
1.1	Tema for oppgaven	1
1.1.1	Introduksjon.....	1
1.1.2	Kort om voldgift	2
1.1.3	Aktualitet	3
1.2	Avgrensninger og presiseringer	4
1.3	Rettskilder og metode	5
2	INSTITUTTETS NYE REGLER FOR VOLDGIFT	7
2.1	Innledning	7
2.2	Innledende bestemmelser	7
2.2.1	Om organisasjonen	7
2.2.2	Regler for voldgiftssaken.....	8
2.2.2.1	«Voldgiftsreglene».....	8
2.2.2.2	Fravikelighet	8
2.2.2.3	Lokalisering av voldgiftsstedet	11
2.2.3	Korrespondanse	13
2.3	Voldgiftssakens innledende fase	14
2.3.1	Innledning av voldgiftssaken.....	14
2.3.1.1	Voldgiftsbegjæringen.....	14
2.3.2	Etter saksinnledning	15
2.4	Etablering av voldgiftsretten.....	16
2.4.1	Oppnevning av voldgiftsdommerne	16
2.4.2	Lederens nasjonalitet	18
2.4.3	Fjerning av voldgiftsdommere.....	19
2.4.3.1	Reglene for fjerning	19
2.4.3.2	Oppnevning av ny voldgiftsdommer	19
2.4.3.3	Gjentakelse av voldgiftsforhandlinger	20
2.5	Saksbehandling	21
2.5.1	Generelle regler	21
2.5.2	Voldgiftsspråket.....	21
2.5.3	Plan for gjennomføring.....	22
2.5.4	Endringer og utvidelser	23
2.5.5	Muntlige forhandlinger.....	24
2.5.5.1	Muntlighet.....	24
2.5.6	Bevisregler.....	26

2.5.6.1	Generelle regler	26
2.5.6.2	Vitnebevis	28
2.5.7	Forsømmelser og preklusjon	29
2.5.7.1	Forsømmelser	29
2.5.7.2	Preklusjon.....	31
2.5.8	Avslutning av voldgiftsforhandlingene	32
2.6	Voldgiftsrettens avgjørelser	33
2.6.1	Rettsanvendelse	33
2.6.1.1	Hvilke regler?.....	33
2.6.1.2	Rettsanvendelse hos andre voldgiftsinstitusjoner	34
2.6.2	Voldgiftsdommen	35
2.6.3	Tidsfrist for domsavsigelse.....	35
2.6.4	Delavgjørelser og særskilte forhandlinger.....	36
2.6.5	Tolkningsuttalelser	37
2.6.6	Tilleggsdom	39
2.6.7	Avslutning av voldgiftssaken	40
2.7	Kostnader	40
2.7.1	Voldgiftsrettens omkostninger	40
2.8	Forenklet voldgift.....	42
2.8.1	Saksbehandlingen ved forenklet voldgift	42
2.8.2	Tidsfrist for domsavsigelse ved forenklet voldgift.....	43
2.8.3	Forenklet voldgift hos andre voldgiftsinstitusjoner.....	43
3	ORDNINGER SOM IKKE ER INNTATT I VOLDGIFTSREGLENE.....	46
3.1	Kumulasjon	46
3.2	Midlertidige tiltak truffet før etablering av voldgiftsretten.....	47
3.2.1	Aktualitet	47
3.2.2	«Emergency arbitrator»	48
4	AVSLUTTENDE BEMERKNINGER.....	50
	LITTERATURLISTE.....	51

1 Innledning

1.1 Tema for oppgaven

1.1.1 Introduksjon

I denne oppgaven skal jeg gjøre rede for det nye regelverket for institusjonell voldgift utarbeidet av Oslo Chamber of Commerce («OCC») Institutt for Voldgift og Alternativ Tvisteløsning («Instituttet»)¹. Dette regelverket («Voldgiftsreglene») skal holdes opp mot den norske voldgiftsloven («vogl.») og noen andre institusjonelle voldgiftsregelverk.²

Begrunnelsen for at jeg behandler forbindelsen mellom Voldgiftsreglene og voldgiftsloven er at jeg ønsker å sette Voldgiftsreglene i den rettslige kontekst som er mest relevant. Det overordnede siktemålet med oppgaven er imidlertid å avklare om Instituttets nye regler utgjør et fullverdig og konkurransedyktig alternativ til de andre regelverkene for institusjonell voldgift. Konkurransenevnen vil bero på en konkret vurdering av virkningene til den enkelte regel, med særlig fokus på regelens ivaretagelse av henholdsvis effektivitets- og rettssikkerhetshensyn.

Jeg har valgt å trekke frem voldgiftsregelverkene hos International Chamber of Commerce («ICC»), the London Court of International Arbitration («LCIA») og the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce («SCC»)³. Utvalget er begrunnet i at dette er ledende voldgiftsinstitusjoner, som har valgt forskjellige løsninger i sine regelverk. Disse regelverkene kan dermed anses som standarder for gode institusjonelle voldgiftsregelverk. Det gjør det naturlig å anvende regelverkene som referansepunkter for vurderingen av Voldgiftsreglene. Regelverkene vil i det følgende betegnes som henholdsvis «ICC-Rules», «LCIA-Rules» og «SCC-Rules». Bindestreken brukes av hensyn til leservennlighet, selv om det ikke er grammatisk korrekt.

For å vurdere tilbudet i Voldgiftsreglene vil jeg foreta en analyse som er dels rettsdogmatisk og dels komparativ. Analysen er rettsdogmatisk i det jeg redegjør for reglens innhold, da særlig for samspillet mellom Voldgiftsreglene og voldgiftsloven. Analysen er komparativ når jeg holder de ulike reglene opp mot hverandre.

Leseren oppfordres på det sterkeste til å ha de forskjellige regelverkene for hånden ved gjennomlesingen, ettersom oppgavens ordgrenser gjør det umulig å gjengi bestemmelsenes innhold i noen større grad.

¹ OCC (2017).

² Lov 14. mai 2004 nr. 25 om voldgift (voldgiftsloven).

³ ICC (2017), LCIA (2014a) og SCC (2017a).

1.1.2 Kort om voldgift

Voldgift er en form for alternativ tvisteløsning der partene inngår en avtale om å la én eller flere tredjepersoner treffe en bindende og endelig avgjørelse i en eventuell rettstvist mellom seg.⁴ Det er nettopp avgjørelsens bindende og endelige karakter som skiller voldgift fra andre former for alternativ tvisteløsning. Der må partene i hovedsak bli enige om en løsning, og eventuelt fremme sak for domstolene hvis ikke de kommer til enighet. Valget av voldgift som tvisteløsningsmekanisme innebærer derimot at domstolene ikke skal involveres i den materielle behandlingen av tvisten. Derfor plikter domstolene å avvise søksmål i tvister der partene har avtalt voldgift, jf. vogl. § 7 (1).

Voldgiftskonseptet er basert på noen motstående prinsipper. Med «prinsipper» mener jeg overordnede hensyn som er retningsgivende for rettsanvendelsen.⁵ De relevante prinsippene er prinsippet om partsautonomi, holdt opp mot rettssikkerhetsprinsipper. Partsautonomien står sentralt på voldgiftsområdet på grunn av hovedregelen om avtalefrihet.⁶ Dette fremkommer ved at voldgift bare kan brukes i «rettsforhold som partene har fri rådighet over, jf. vogl. § 9 (1). På grunn av voldgiftsdommens rettsvirkninger, kreves det samtidig at tvisten behandles på en måte som «tilfredsstillende grunnleggende krav til en rettsprosess [for ivaretagelsen av] rettssikkerheten».⁷ Særlig sentralt står hensynet til kontradiksjon og uavhengighet.⁸ Forutberegnelighetshensyn er også viktig.⁹

Voldgift kan gjennomføres ad hoc eller institusjonelt. Ad hoc voldgift er voldgift der partene regulerer hele prosessen på egenhånd gjennom voldgiftsavtalen og ved etterlevelsen av denne.¹⁰ Institusjonell voldgift er voldgift der partene referer til en voldgiftsinstitusjon i voldgiftsavtalen.¹¹ Voldgiftsavtalen tolkes da slik at institusjonens regler anses inkorporert i avtalen, hvilket gjør at partene ikke behøver å legge like mye innsats i utarbeidelsen av voldgiftsavtalen som ved ad hoc voldgift.¹²

De institusjonelle regelverkene inneholder regler som tillegger institusjonen beslutningsmyndighet for enkelte spørsmål; spørsmål som i ad hoc voldgift hadde vært å forelegge domstolene. Dette kan eksempelvis gjelde spørsmål vedrørende etableringen av voldgiftsretten. Slike

⁴ Woxholth (2013) s. 32.

⁵ Graver (2010) s. 229-232.

⁶ NOU 2001: 33 s. 47.

⁷ NOU 2001: 33 s. 47.

⁸ NOU 2001: 33 s. 47.

⁹ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 7.

¹⁰ Cordero-Moss (2014) s. 213.

¹¹ Cordero-Moss (2014) s. 214.

¹² Cordero-Moss (2014) s. 214.

regler gjør at man raskt får avklart problemer som må ryddes av veien før selve prosessen kan komme i gang. Institusjonens effektivisering av voldgiftsavgiften er da også grunnen til at institusjonell voldgift anses for å være best i saksforhold der partene kan ha vanskelig for å bli enige om hvordan tvisten skal behandles.¹³

1.1.3 Aktualitet

Selv om det er vanskelig å gi noen eksakte tall, er det klart at voldgift er en svært praktisk form for tvisteløsningsmekanisme. En undersøkelse foretatt i 2016 antyder at man i Norge voldgir 19 % av saker der tvistesummen overstiger 100 000 euro.¹⁴ Det er også vanskelig å oppstille et forholdstall for bruken av ad hoc voldgift mot institusjonell voldgift, men det er klart at institusjonell voldgift har vært lite brukt i Norge.

Instituttet er for tiden den eneste norske voldgiftsinstitusjonen. Instituttet ble grunnlagt i 1983, og har siden den gang tilbudt administrering av nasjonale og internasjonale voldgiftssaker.¹⁵ For tiden administrerer Instituttet mellom tre og fem saker per år.¹⁶ Mellom 1983 og 2001 ble det bare registrert 41 saker.¹⁷ Til sammenligning har SCC administrert mellom 100 og 216 saker per år i perioden 2005-2016.¹⁸ En svensk undersøkelse foretatt i forbindelse med endringer av den svenske voldgiftsloven viser dessuten at en langt større prosentandel av svenske voldgiftssaker går som institusjonell voldgift. Av 188 voldgiftssaker brakt inn for domstolene hadde 58 % gått som institusjonell voldgift.¹⁹

Instituttets beskjedne saksmengde henger sammen med voldgiftsaktørens oppfatning av Instituttets tilbud. I undersøkelsen fra 2016 svarte bare 41 % av de norske respondentene at de ville foretrekke å bruke Instituttets gamle voldgiftsregler.²⁰ Til sammenligning svarte mellom 76 og 82 % av respondentene i Sverige, Danmark og Finland at de ville foretrekke reglene til voldgiftsinstitusjonene i sine respektive hjemland. Undersøkelsen viser videre at Instituttet var enda lavere ansett hos de utenlandske respondentene. Bare fire prosent av respondentene i Danmark og Finland foretrakk Instituttets regler. Blant de svenske respondentene var tallet null.

¹³ Cordero-Moss (2014) s. 214, Wallgren-Lindholm (2013) s. 69-70 og Enock (2013) s. 92.

¹⁴ Roschier (2016) s. 19.

¹⁵ Knudtzon (2015) s. 185.

¹⁶ Knudtzon (2015) s. 183.

¹⁷ NOU 2001: 33 side 37.

¹⁸ SCC: *SCC Statistics 2016*.

¹⁹ SOU 2015: 37 Översyn av lagen om skiljeförfarande, s. 69.

²⁰ Roschier (2016) s. 14.

Hovedårsaken til at institusjonell voldgift har vært lite brukt i Norge er antakelig at ad hoc voldgift har fungert på tilfredsstillende vis. Problemene forbundet med uenighet i ad hoc voldgift har vært unngått på grunn av et sammensveiset voldgiftsmiljø, slik at partene har hatt tillit til både hverandre og til at man ville bli enige om gode løsninger.²¹ En slik holdning til voldgiftskonseptet vil kunne stå i veien for videreutvikling av voldgiftsmarkedet i Norge.²² Det vil ikke være plass til utenforstående i den norske kulturen dersom partenes gjensidige kjennskap til hverandre er hovedårsaken til at den fungerer godt. Hvis man da likevel velger å benytte seg av ad hoc voldgift som tvisteløsningsmekanisme, vil man risikere å støte på problemer som kunne vært unngått ved å avtale institusjonell voldgift.

Instituttet har tatt grep i et forsøk på å gjøre norsk institusjonell voldgift mer populært.²³ Dette har resultert i vedtakelsen av Voldgiftsreglene. Reglene trådte i kraft 1. januar 2017, og det er disse som danner grunnlaget for denne oppgaven. Formålet med revisjonen var å fasilitere en effektiv prosess, basert på et enkelt og logisk oppbygd regelverk.²⁴

1.2 Avgrensninger og presiseringer

Voldgift er et omfattende rettsområde, og det er ikke mulig å gi en fullstendig oversikt i denne oppgaven. De institusjonelle voldgiftsregelverkene er i seg selv omfattende, og jeg har derfor sett meg nødt til å avgrense mot voldgiftsrettslige spørsmål som ikke er direkte relevante i forbindelse med regelverkene.

Regelverkene åpner i stor grad for at partene kan foreta tilpasninger gjennom den enkelte voldgiftsavtale. Selv partene ofte vil foreta slike endringer, forutsettes det i denne oppgaven at partene ikke har fastsatt noen særskilte reguleringer i voldgiftsavtalen. Jeg skal altså bare behandle regelverkernes standardløsninger.

På grunn av oppgavens ordgrenser vil jeg ikke kunne ta for meg alle bestemmelsene i Voldgiftsreglene. Jeg vil derfor unnlate å behandle de bestemmelsene som er rene kopier av voldgiftslovens bestemmelser. Leseren vil kunne sette seg inn i disse ved å benytte andre kilder. Jeg vil heller ikke behandle bestemmelser som jeg mener har liten betydning for regelverkernes konkurransedyktighet.

²¹ Ryssdal (2012) s. 577.

²² Ryssdal (2012) s. 578.

²³ Ryssdal (2012) s. 578.

²⁴ Nisja (2017).

1.3 Rettskilder og metode

Denne oppgaven reiser få rettskildemessige og metodiske spørsmål. Redegjørelsen holdes derfor kort.

I utgangspunktet er enhver voldgiftssak underlagt voldgiftslovgivningen i det landet der voldgiften finner sted.²⁵ Dette er et utslag av territorialprinsippet.²⁶ Utgangspunktet er lovfestet i vgl. § 1 (1) andre punktum, og anerkjennes i Voldgiftsreglene art. 2 (2) for voldgift som finner sted i Norge. Voldgiftsreglene vil også suppleres av vedkommende lands voldgiftslovgivning dersom voldgiften finner sted i utlandet, selv om dette ikke slås uttrykkelig fast i regelverket. Lokaliseringen av voldgiften behandles nærmere nedenfor i punkt 2.2.2.3. Jeg vil i all hovedsak fokusere på norsk voldgiftslovgivning.

Redegjørelsene i denne oppgaven vil vise at Voldgiftsreglene i mange tilfeller inkorporerer voldgiftslovens løsninger, helt eller delvis. Det er nødvendig å gå nærmere inn på tilfellet der lovens regler bare delvis er inkorporert. En bestemmelse i loven kan ikke anses fraveket fordi Instituttet bare har inkorporert enkelte deler av den i Voldgiftsreglene. Det er i disse tilfellene voldgiftsloven supplerer regelverket. Konsekvensen av at en bestemmelse bare delvis er inkorporert er at den inkorporerte delen kommer til anvendelse uavhengig av om voldgiften finner sted i Norge. Dersom voldgiftsstedet er i utlandet, vil man derimot ikke kunne anvende den delen av voldgiftsloven som ikke er inkorporert i Voldgiftsreglene.

Et institusjonelt voldgiftsregelverk vil som nevnt anses inkorporert i partenes voldgiftsavtale dersom avtalen henviser til vedkommende voldgiftsinstitusjon. Dette innebærer at oppgaven hovedsakelig vil på ut på tolkning av voldgiftsavtaler. Det må derfor sies noe om hvordan voldgiftsavtaler tolkes. Det forutsettes at tolkningen skal foretas etter norsk rett.

Voldgiftsavtaler tolkes i utgangspunktet på samme måte som alminnelige avtaler.²⁷ For avtaler som henviser til institusjonelle voldgiftsregelverk, er det nærliggende å sammenligne tolkningsprosessen med tolkning av alminnelige standardavtaler. Prinsippet om felles partsforståelse har dermed liten praktisk betydning ved tolkningen av regelverkene.²⁸ Ordlyden vil normalt være avgjørende, men reelle hensyn og reglens formål kan også tas i betraktning.²⁹

²⁵ Cordero-Moss (2014) s. 220.

²⁶ Høgetveit Berg (2006) s. 79.

²⁷ Woxholth (2013) s. 299.

²⁸ Woxholth (2017) s. 442.

²⁹ Woxholth (2017) s. 444.

En utfordring har vært at regelverkene er av nyere dato. Voldgiftsreglene, SCC-Rules og ICC-Rules trådte alle i kraft i 2017, og store deler av litteraturen er derfor utdatert. Jeg har derfor vært nødt til å forholde meg til teori som omtaler eldre utgaver av de forskjellige regelverkene, men alle henvisninger er til utsagn som fortsatt er materielt riktige.

2 Instituttets nye regler for voldgift

2.1 Innledning

I dette kapitlet skal jeg gjøre rede for innholdet av Voldgiftsreglene, og holde tolkningsresultatene opp mot de beslektede løsningene i voldgiftsloven og de andre voldgiftsregelverkene. Redegjørelsen vil følge Voldgiftsreglenes struktur, slik at utgangspunktet tas i den enkelte bestemmelse. Sammenligningene vil bli foretatt fortløpende. Gjennom denne prosessen vil jeg forsøke å vurdere om Voldgiftsreglene utgjør et fullverdig og konkurransedyktig alternativ til de andre alternativene i markedet.

2.2 Innledende bestemmelser

2.2.1 Om organisasjonen

En viktig faktor ved valget av institusjonell voldgift som tvisteløsningsmekanisme er at partene har tillit til voldgiftsinstitusjonen som skal administrere saken.³⁰ Det er vanskelig å opparbeide slik tillit uten at partene gis innsikt i de organisatoriske forholdene ved institusjonen.

Voldgiftsreglene artikkel 1 introduserer Instituttet som det administrerende organ for tvister som behandles etter Voldgiftsreglene. Bestemmelsen slår altså fast at det er Instituttet som skal treffe de avgjørelsene som ellers ville blitt truffet av domstolene. Dette er den eneste bestemmelsen i Voldgiftsreglene som gjelder organisatoriske forhold ved Instituttet. Mer utførlige bestemmelser fremgår av Instituttets vedtekter.³¹ Disse er ikke umiddelbart tilgjengelige for partene, men inneholder reguleringer som til dels samsvarer med regler om tilsvarende forhold ved andre voldgiftsinstitusjoner.³² Vedtektene kan med fordel gjøres tilgjengelige for partene.

En svakhet ved vedtektene er at det ikke gis regler om Instituttets taushetsplikt. Det er lite tillitsvekkende. Problemet ligger ikke nødvendigvis i innholdet av en eventuell regel, men heller i at partene ikke informeres om hva som gjelder. Dette har blitt bedre løst hos de andre institusjonene.³³ Voldgiftsreglenes taushet medfører at det rettslige grunnlaget vedrørende taushetsplikt fremgår av vogl. § 5 (1), som slår fast at det ikke foreligger taushetsplikt med mindre «partene har avtalt noe annet for den enkelte sak». Det fremgår av forarbeidene til bestemmelsen at taushetsplikt «må avtales særskilt for den enkelte sak».³⁴ Dette innebærer at Instituttet ikke vil kunne vedta en generell regel om taushetsplikt for partene.³⁵ Derimot synes

³⁰ Wallgren-Lindholm (2013) s. 66-67.

³¹ Knudtzon (2017c).

³² Se ICC-Rules Appendix I-II, SCC-Rules Appendix I og LCIA-Rules art. 3, 29 og 30.

³³ Se SCC-Rules art. 3, ICC-Rules Appendix I art. 6 og Appendix II art. 1 og LCIA-Rules art. 30.3.

³⁴ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 88.

³⁵ Woxholth (2013) s. 121.

det som at Instituttet står fritt til å vedta en regel om taushetsplikt for Instituttet selv, sml. SCC-Rules art. 3.

En annen svakhet er at Instituttet ikke har vedtatt noen regel om begrunnelse for sine avgjørelser. Nytt ved ICC-Rules er at ICC Court nå skal begrunne «a wide range of important decisions» dersom en part krever det, jf. forordet til ICC-Rules. Det fremgår ikke klart av regelverket hvilke avgjørelser dette gjelder, men større grad av åpenhet vil styrke partenes tillit til avgjørelsene.³⁶

2.2.2 Regler for voldgiftssaken

2.2.2.1 «Voldgiftsreglene»

Voldgiftsreglene artikkel 2 tar sikte på å avklare det rettslige grunnlaget for voldgiftssaker som skal administreres av Instituttet. Sakene skal naturlig nok behandles etter Voldgiftsreglene, jf. art. 2 (1). Med «Voldgiftsreglene» forstås regelverket slik det gjaldt på tidspunktet da begjæring om voldgiftsbehandling kom inn til Instituttet, jf. art. 38. For voldgift som finner sted i Norge, vil det være tidspunktet når begjæringen leveres til Instituttets forretningssted eller postadresse jf. vogl. § 3 (1), jf. art. 2 (2). Se nærmere om dette i punkt 2.3.1 nedenfor. Partene kan ved «uttrykkelig [avtale]» bestemme at Voldgiftsreglene heller skal anvendes slik det lød ved inngåelsen av voldgiftsavtalen, jf. art. 38 (1). En slik overgangsregel er nyttig, ettersom man ellers risikerer at domstolene og voldgiftsretten konkluderer med at ulike utgaver er anvendelige.³⁷

2.2.2.2 *Fravikelighet*

En voldgiftsinstitusjon er ikke forpliktet til å ta på seg et oppdrag selv om partene i voldgiftsavtalen har bestemt at saken skal administreres av vedkommende institusjon.³⁸ Dette utledes fra den alminnelige avtalerettslige hovedregel om at en avtale bare har virkning mellom dens parter.³⁹ Voldgiftsinstitusjonen er ikke part til voldgiftsavtalen, og kan derfor ikke pålegges plikter den ikke samtykker til. Voldgiftsregelverkene har ikke løftevirkning for institusjonene, og bindende avtale er derfor først inngått når partene begjærer voldgift og vedkommende institusjon etterkommer begjæringen.⁴⁰ Avvisning av en voldgiftsbegjæring vil særlig være aktuelt dersom partene fastsetter regler som vil medføre at saken blir uforsvarlig behandlet. Dersom begjæringen avvises, vil det være opp til partene å avgjøre om de vil endre voldgiftsavta-

³⁶ Wallgren-Lindholm (2013) s. 68.

³⁷ Born (2012) s. 93.

³⁸ Woxholth (2013) s. 541.

³⁹ Woxholth (2017) s. 42.

⁴⁰ Schütze (2013) s. 16.

len slik at institusjonen aksepterer begjæringen, eller beholde reguleringene og la saken gå som ad hoc voldgift.⁴¹

Til tross for at Instituttet ikke er forpliktet til å akseptere alle særreguleringer, har det fastsatt at Voldgiftsreglene i sin helhet skal være fravikelig, jf. art. 2 (1). Instituttets ønske om å fremstå som lojalt overfor partene fremstår som den sannsynlige hovedårsak til at regelen ble vedtatt.

Lojalitetshensyn kan gjøre seg gjeldende på to måter. For det første har Instituttet bare kompetanse til å administrere saker når partene har bestemt det i voldgiftsavtalen. Instituttet vil derfor kvie seg for å motsette seg partenes reguleringer på grunn av at de fraviker Voldgiftsreglene.⁴² Denne holdningen har kommet til uttrykk i Voldgiftsreglene art. 7, ved at Instituttet «kan» avvise saker det «åpenbart» ikke har kompetanse til å behandle. Instituttet anser seg altså ikke forpliktet til å avvise en sak der den endelige dommen vil kunne angripes etter vogl. §§ 43 og 46, begges første ledd bokstav c. For øvrig vil en voldgiftsrett være forpliktet til å avvise saken hvis den ser at den mangler kompetanse til å behandle saken.⁴³ Når det er «åpenbart» at Instituttet mangler kompetanse til å behandle saken, er det liten grunn til å etablere en voldgiftsrett som vil være forpliktet til å avvise saken. Det er derfor ikke grunnlag for å vektlegge lojalitetshensyn på denne måten.

For det andre kan lojalitetshensynet tenkes aktuelt på grunnlag av betraktninger vedrørende partsautonomi.⁴⁴ For å ivareta partsautonomien synes det naturlig at partene skal ha tilnærmet full rådighet til å bestemme over behandlingen av voldgiftssaken, uavhengig av om de velger institusjonell voldgift eller ad hoc voldgift. Ved institusjonell voldgift oppstår det imidlertid noen særegne spørsmål hvor det er mindre naturlig å legge vekt på hensynet til partsautonomi. Dette gjelder særlig for de organisatoriske forholdene ved voldgiftsinstitusjonene; det er lite praktisk å la partene modifisere regler vedrørende interne forhold ved institusjonen. Når Voldgiftsreglene er fullt fravikelig, åpnes det imidlertid for at partene kan vedta egne reguleringer for slike interne forhold ved Instituttet. Partene kan eksempelvis vedta at alle beslutninger av Instituttet skal treffes på grunnlag av en nærmere angitt saksbehandling, eller etter særskilte avstemningsregler. Partene kan dermed tvinge Instituttet til å behandle saken på en måte det ikke behersker, eller på en ellers uforsvarlig måte. I tillegg vil det være krevende for Instituttet å omstille seg til diverse særregler for den enkelte sak. Disse betraktningene taler for at Voldgiftsreglene ikke bør være helt fravikelig.

⁴¹ Woxholth (2013) s. 541.

⁴² Knudtzon (2017a).

⁴³ Woxholth (2013) s. 781.

⁴⁴ NOU 2001: 33 s. 47.

Innvendingene underbygges av at verken SCC-Rules, LCIA-Rules eller ICC-Rules er fullt fravikelige. For ICC-voldgift fremgår det uttrykkelig av ICC-Rules at det ikke gjelder noen alminnelig regel om fravikelihood. ICC Court skal administrere tvister «in accordance with the Rules of Arbitration of the ICC», jf. art. 1 (2) andre punktum. Dette forstås som at ICC Court kan avvise voldgiftssaker hvor partene har gjort unntak fra fundamentale bestemmelser i ICC-Rules.⁴⁵ Det har også blitt formulert som at ICC Court ikke plikter å administrere saker som ikke respekterer regelverkets ånd, og at ICC Court vil avvise saker dersom partene har avtalt betydelige endringer for institusjonens kompetanse eller fraveket kjerneelementene ved ICC-voldgift.⁴⁶

Fortalen til LCIA-Rules har en lignende formulering, slik at en voldgiftsavtale som henviser til LCIA skal behandles «in accordance with the LCIA Rules». Dette bør forstås på samme måte som ICC-Rules art. 1 (2) andre punktum. Fortolkningen av ICC-Rules har riktignok ikke direkte relevans for forståelsen av LCIA-Rules, men fortolkningen gir uttrykk for en naturlig språklig forståelse av en slik formulering og har derfor overføringsverdi.

Løsningen er mer uklar under SCC-Rules. Det følger av fortalen at «the parties shall be deemed to have agreed that the following rules ... in force on the date of the commencement of the arbitration ... shall be applied unless otherwise agreed by the parties». Tolkningsproblemet oppstår på grunn av formuleringen «unless otherwise agreed by the parties». Ordlyden gir ikke klart svar på hva partene kan inngå avtale *om*.

Det første tolkningsalternativet er at partene kan avtale seg bort fra «the following rules». Hvis dette tolkningsalternativet legges til grunn, er hele SCC-Rules fravikelig. Det andre alternativet er at partene kan avtale seg bort fra at tvisten skal behandles etter utgaven av SCC-Rules som er «in force on the date of the commencement of the arbitration». Da vil partene bare kunne avtale at en eldre utgave av SCC-Rules skal komme til anvendelse. Regelen vil da være en ren overgangsregel, som ikke vil gi mulighet til å fravike regelverket i sin helhet.

Jeg mener det er nærmest å forstå fortalen som uttrykk for en overgangsregel. Hvis hensikten var å gjøre hele SCC-Rules fravikelig, hadde det ikke vært nødvendig å innta formuleringen «in force on the date of the commencement of the arbitration». Jeg forstår derfor fortalen i SCC-Rules slik at partene bare har adgang til å avtale at tvisten skal være underlagt en eldre utgave av SCC-Rules enn den som gjelder ved voldgiftssakens innledning.

⁴⁵ Reiner (2013) s. 33.

⁴⁶ Verbist (2016) s. 16.

Voldgiftsreglene art. 2 (1) utgjør altså en regel som åpner for at partene kan diktere Instituttets behandling av voldgiftssaken, hvilket de andre voldgiftsregelverkene stenger for. Bestemmelsen medfører en risiko for at Instituttet mister kontrollen over administreringen av den enkelte sak. Jeg mener derfor at Voldgiftsreglene art. 2 (1) bør endres. Et forslag er å vedta klare og ufravikelige regler om Instituttets interne forhold, og heller åpne for at Voldgiftsreglene fravikes i den grad hensynet til partene faktisk tilsier det. Da vil partene både få kjennskap til Instituttets interne forhold og mulighet til å skreddersy selve voldgiftssaken etter behov.

2.2.2.3 Lokalisering av voldgiftsstedet

Voldgiften finner sted i Norge når saken «på alle relevante punkter er tilknyttet Norge».⁴⁷ Det mest sentrale momentet i vurderingen er stedet der muntlige forhandlinger avholdes.⁴⁸ Voldgiftsloven § 22 (2) er ment å angi at «voldgiftsstedet ikke endres ved at en rekke [andre] handlinger [enn muntlige forhandlinger] finner sted utenfor voldgiftsstedet herunder i utlandet».⁴⁹ Man er ute etter å finne voldgiftssakens «reell[e] lokalisering», fordi lokaliseringen får viktige rettsvirkninger for blant annet lovvalgsspørsmål.⁵⁰

Dersom partene ikke har fastsatt voldgiftsstedet i voldgiftsavtalen, er det opp til voldgiftsretten å fastsette voldgiftsstedet «under hensyn til praktisk behandling av saken», jf. vogl. § 22 (1) og Voldgiftsreglene art. 10. Spørsmålet er normalt av begrenset praktisk betydning, ettersom voldgiftsstedet som oftest vil være fastsatt i voldgiftsavtalen.⁵¹ Som nevnt får imidlertid lokaliseringen viktige rettsvirkninger, og jeg finner det derfor hensiktsmessig å behandle spørsmålet nærmere.

Voldgiftsretten kan bare fastsette voldgiftssted innenfor Norge, ettersom voldgiftsloven ellers ikke kommer til anvendelse, jf. § 1.⁵² Så lenge voldgift finner sted i Norge, vil samme begrensning gjelde for Voldgiftsreglene.⁵³ Hvis det derimot er avklart at den norske voldgiftsloven ikke kommer til anvendelse, vil voldgiftsrettens mulighet til å legge voldgiftsstedet til et tredjeland bero på vedkommende bakgrunnsrett ettersom det ikke fremgår noen territoriell avgrensning av Voldgiftsreglene. Dersom Voldgiftsreglene eksempelvis anvendes i voldgift

⁴⁷ Brækhus (1995) s. 648.

⁴⁸ Høgetveit Berg (2006) s. 80.

⁴⁹ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 98.

⁵⁰ Brækhus (1995) s. 676.

⁵¹ Høgetveit Berg (2006) s. 79.

⁵² Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 98.

⁵³ Høgetveit Berg (2006) s. 79-80.

underlagt svensk voldgiftslovgivning, vil voldgiftsretten kunne legge voldgiften til et tredjeland, fordi den svenske voldgiftsloven 52 § tillater fri plassering av voldgiftsstedet.⁵⁴

Når Voldgiftsreglene ikke oppstiller en territorialbegrensning, er det uheldig at Instituttet har valgt å kopiere voldgiftslovens fokus på praktiske hensyn. Valget av voldgiftssted får rettslige konsekvenser, og avgjørelsesgrunnlaget blir da ufullstendig hvis voldgiftsretten bare skal vurdere praktiske hensyn.

Voldgiftsreglene art. 10 er ikke helt samsvarende med reglene hos andre voldgiftsinstitusjoner. ICC-Rules art. 18 slår fast at voldgiftsstedet bestemmes av ICC Court i fravær av partenes avtale, og at voldgiftsretten kan bestemme møtesteder på andre steder enn voldgiftsstedet. ICC Court treffer sin avgjørelse på grunnlag av rettslige betraktninger.⁵⁵ Voldgiftsretten kan etter ICC-Rules avholde møter på andre steder enn voldgiftsstedet, men det er anerkjent at nasjonal voldgiftslovgivning kan oppstille særskilte krav som voldgiftsretten bør undersøke nærmere.⁵⁶

Etter SCC-Rules art. 25 skal voldgiftsstedet bestemmes av styret i SCC («Styret»), mens voldgiftsretten kan bestemme at møter skal avholdes andre steder. Ved valget av *voldgiftssted* tar Styret i betraktning partenes og voldgiftsdommernes bosted, praktiske aspekter og partenes forventninger, mens voldgiftsretten tar i betraktning praktiske hensyn og kostnadseffektivitet ved valget av *møtested*.⁵⁷ Det oppstilles ikke et krav om «reell» geografisk tilknytning til voldgiftsstedet; voldgiftsstedet er av rettslig betydning og behøver ikke samsvare med det geografiske møtestedet.⁵⁸

LCIA-Rules art. 16 oppstiller derimot et utgangspunkt om voldgiftssted i London dersom partene ikke har avtalt noe annet. Voldgiftsretten kan bestemme et annet voldgiftssted hvis den mener det er mer passende, jf. art. 16 (2). Denne standardreguleringen er ansett for å redusere uklarhet, samt respektere partenes antatte forventning om voldgift i England.⁵⁹ Voldgiftsretten kan møtes på andre steder enn voldgiftsstedet, uten at dette får betydning for vurderingen av om voldgiftsstedet var reelt, jf. LCIA-Rules art. 16 (3). Den engelske voldgiftsloven Section 53 slår fast at dommen anses avsagt på voldgiftsstedet uavhengig av hvilket sted den ble

⁵⁴ Lag om skiljeförfarande 52 §.

⁵⁵ Verbist (2016) s. 103-104.

⁵⁶ Verbist (2016) s. 104.

⁵⁷ Öhrström (2013) s. 835.

⁵⁸ Öhrström (2013) s. 834.

⁵⁹ Turner (2009) s. 115-116.

signert.⁶⁰ Dette har blitt oppfattet som at engelsk rett tillater møter på andre steder enn voldgiftsstedet.⁶¹

De utenlandske reglene viser at voldgiftsstedet kan reguleres på mange måter. For voldgift som administreres av ICC og SCC, treffes avgjørelsen av institusjonen dersom den ikke allerede er truffet av partene. Under LCIA-Rules og Voldgiftsreglene er det derimot den individuelle voldgiftsrett som treffer avgjørelsen. Fordelen ved å la institusjonen treffe avgjørelsen er at den bygger erfaring over tid, mens en uerfaren voldgiftsrett kan ha større problemer. Dette problemet er ikke like stort i LCIA-voldgift, på grunn av utgangspunktet om voldgift i London.

Videre er det forskjeller vedrørende vektlegging av rettslige og praktiske omstendigheter for valget av voldgiftssted. Etter mitt syn medfører Voldgiftsreglene en innsnevring av det ellers relevante avgjørelsesgrunnlaget, ved at det praktiske gis forrang fremfor det rettslige. Valget av voldgiftssted har viktige rettslige konsekvenser, og det bør voldgiftsretten ha anledning til å ta i betraktning. Disse omstendighetene svekker Voldgiftsreglenes konkurranseevne.

2.2.3 Korrespondanse

Artikkel 3 oppstiller en samlebestemmelse for partenes korrespondanse med hverandre, med Instituttet og med voldgiftsretten. Bestemmelsen gir et skriftlighetskrav for korrespondanse, og et krav om å inkludere Instituttet og deretter voldgiftsretten i korrespondanseutvekslingen.

Kommunikasjon skal altså hovedsakelig skje skriftlig, med mulighet for voldgiftsretten til å bestemme bruk av e-post for prosesskriv. Bestemmelsen regulerer imidlertid ikke adressering eller tidspunktet for når kommunikasjon anses mottatt. For voldgift som finner sted i Norge, reguleres spørsmålet dermed av vgl. § 3. Denne behandles nærmere i punkt 2.3.1 nedenfor.

De ulike regelverkene har forskjellige reguleringer for korrespondanse. SCC og ICC har valgt å fokusere på korrespondanse utsendt av institusjonen og voldgiftsretten, jf. artiklene 5 og 3 henholdsvis, hvilket gjør det vanskelig å sammenligne med Voldgiftsreglene. Den mest utførlige bestemmelsen vedrørende korrespondanse fremgår av LCIA-Rules art. 4. Denne regulerer form, adressering, tidspunkt for mottak og fristberegning. Av plasshensyn er det ikke hensiktsmessig å gå nærmere inn på bestemmelsen. Det sentrale er at LCIA-Rules art. 4 gjør det veldig klart for de involverte hvordan de skal kommunisere, og hvilke rettsvirkninger som er relevante.

⁶⁰ Arbitration Act 1996 Section 53.

⁶¹ Turner (2009) s. 118.

Av de omtalte bestemmelsene synes LCIA-Rules art. 4 å være den bestemmelsen som gir størst grad av forutberegnelighet, ved at all relevant informasjon samles på ett sted. Det gir samtidig den fordel at man i mindre grad blir nødt til å undersøke bakgrunnsretten. Instituttet kan styrke Voldgiftsreglene ved å innta en regel for når kommunikasjon anses mottatt.

2.3 Voldgiftssakens innledende fase

2.3.1 Innledning av voldgiftssaken

Voldgiftssaken innledes ved at krav om voldgift mottas av Instituttet, jf. art. 4 (1), forutsatt rettidig betaling i henhold til art. 5. Kravet kan også betegnes som en «voldgiftsbegjæring». Voldgiftsreglene art. 4 (1) fraviker normalordningen i vogl. § 23, hvoretter voldgiftssaken anses innledet når saksøkte mottar voldgiftsbegjæringen. Sett fra saksøktes perspektiv, innebærer regelen at saken anses innledet på et tidligere tidspunkt enn etter vogl. § 23.

Voldgiftsreglene regulerer som nevnt ikke spørsmålet om når korrespondanse anses mottatt, og spørsmålet må derfor løses på grunnlag av vogl. § 3. I første ledd første punktum slås det fast at skriftlig kommunikasjon anses mottatt den dagen dokumentet leveres adressaten, enten personlig eller på et nærmere angitt sted. Ved OCC-voldgift er det Instituttets forretningsadresse eller postadresse som er det relevante stedet, og voldgiftsbegjæringen anses da mottatt når den er levert der. Et dokument er «levert» når det har kommet frem til mottakeren.⁶² Ettersom disse adressene kan «bringes på det rene» er regelen om leveringstidspunkt ved postlegging etter vogl. § 3 (1) andre punktum ikke aktuell.

Innledning av voldgiftssaken innebærer også at foreldelsesfristen avbrytes, jf. foreldelsesloven § 15 nr. 3, som henviser til vogl. § 23.⁶³ Fristavbrytelse skjer bare så langt saksøkeren har gjort «det som er nødvendig fra [sin] side for å sette saken i gang».⁶⁴ I teorien er det hevdet at fristavbrytelse etter vogl. § 23 skjer ved postlegging av voldgiftsbegjæringen, jf. foreldelsesloven § 29 nr. 3.⁶⁵ Voldgiftsreglene art. 4 (1) må imidlertid anses for å fravike dette ettersom det uttrykkelig går frem at voldgiftsbegjæringen må være «mottatt» av Instituttet.⁶⁶

2.3.1.1 Voldgiftsbegjæringen

Voldgiftsreglene oppstiller ikke krav til voldgiftsbegjæringens innhold. Det fremgår ved at art. 4 (2) andre punktum omtaler hva «[k]rav om voldgift *bør* inneholde» (min uth.). Dette skiller seg fra voldgiftslovens regler. Voldgiftsloven § 23 angir ikke hva en voldgiftsbegjæ-

⁶² Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 88.

⁶³ Lov om foreldelse av fordringer § 15.

⁶⁴ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 99.

⁶⁵ Kjørven (2011) s. 328-329.

⁶⁶ Kjørven (2011) s. 329-330.

ring skal inneholde, men det er presisert i forarbeidene at det må gis «en tilstrekkelig angivelse av tvisten» og at det «uttrykkelig og ubetinget [må] angi[s] at saksøker krever tvisten avgjort ved voldgift».⁶⁷ Selv om vogl. § 23 er fravikelig, er det nærliggende å anta at disse minstekravene til voldgiftsbegjæringen ikke kan fravikes. Noe annet ville vært problematisk i relasjon til både kontradiksjon- og forutberegnelighetshensyn. Et annet problem ville også oppstått i forbindelse med foreldelsesloven § 15 nr. 3; foreldelsesfristen ville da blitt avbrutt så snart Instituttet mottok en uspesifisert voldgiftsbegjæring.

Spørsmålet om minstekravenes fravikelighet er ikke behandlet i rettspraksis. De reelle hensyn nevnt ovenfor må dermed være avgjørende. Jeg legger derfor til grunn at saken bare anses innledet etter Voldgiftsreglene art. 4 (1) dersom voldgiftsbegjæringen inneholder en tilstrekkelig angivelse av tvisten, og uttrykkelig og ubetinget angir et krav om at tvisten avgjøres ved voldgift.

Problemene forbundet med kravene til voldgiftsbegjæringens innhold kunne vært unngått dersom Voldgiftsreglene art. 4 (2) var utformet som en pliktregel. Da ville bestemmelsen også vært på linje med reglene hos andre voldgiftsinstitusjoner.⁶⁸ En pliktregel ville medført større grad av forutberegnelighet for partene, ved at det ville være klart hva som var krevet av dem. Samtidig ville Instituttets arbeid blitt forenklet, fordi saksøker ville vært nødt til å inngi alle nødvendige opplysninger i ett samlet dokument. Jeg er derfor av den oppfatning at Voldgiftsreglene art. 4 (2) bør endres til en pliktregel, med den følge at voldgiftssaken ikke anses innledet dersom voldgiftsbegjæringen ikke oppfyller bestemmelsens krav.

For øvrig oppfordrer Voldgiftsreglene art. 4 (2) til at det gis mer begrensede opplysninger enn hva er vanlig i andre regelverk.⁶⁹ Jobben for både voldgiftsinstitusjonen og saksøkte blir enklere dersom saksøker tvinges til å gi mer utførlige opplysninger i voldgiftsbegjæringen. Disse omstendighetene svekker Voldgiftsreglenes konkurransedyktighet.

2.3.2 Etter saksinnledning

Instituttet skal meddele voldgiftsbegjæringen til saksøkte når voldgiftssaken er innledet, jf. art. 6 (1), og gi saksøkte en frist til å inngi skriftlig svar, jf. art 6 (2). Når svaret mottas skal Instituttet «snarest mulig foreta seg det nødvendige for å etablere voldgiftsretten», jf. art. 6 (4). Deretter skal saken overføres til voldgiftsretten, som forestår resten av saksbehandlingen, jf. art. 6 (5).

⁶⁷ NOU 2001: 33 s. 99.

⁶⁸ LCIA-Rules art. 1.1, ICC-Rules art. 4 (3) og SCC-Rules art. 6.

⁶⁹ Se ICC-Rules art. 4 (3) bokstav h, LCIA-Rules art. 11 punkt (vii) og SCC-Rules art. 6 punkt (v).

Som for voldgiftsbegjæringen oppstilles det ikke krav til innholdet i svaret på voldgiftsbegjæringen. Voldgiftsreglene art. 6 (2) gir bare anvisning på hva som «bør» være inn tatt. Selv om foreldelsesfrister ikke nødvendigvis er relevante for saksøkte, er det uheldig at art. 6 (2) ikke gir uttrykk for en pliktregel. Utelatelser i svaret på voldgiftsbegjæringen kan medføre overraskelser som det ikke er grunn til å fasilitere. Eksempelvis kan saksøkte unnlate å gjøre innsigelse gjeldende mot voldgiftsbehandling etter art. 6 (2) bokstav a, og først gjøre dette gjeldende ved sitt «første innlegg til realiteten i kravet» jf. vogl. § 18 (3). Saksøktes «første innlegg til realiteten i kravet» vil normalt fremgå av tilsvaret, som inngis etter at voldgiftsretten er etablert.⁷⁰ Da vil saksøkte ved utelatsen ha bidratt til etablering av voldgiftsretten, i stedet for å gjøre Instituttet oppmerksom på omstendigheter av relevans for avvisningsspørsmålet etter art. 7. Ved å oppstille en pliktregel for svaret vil preklusjonsregelen i art. 19 være aktuell for innsigelser som burde vært fremmet allerede i svaret på voldgiftsbegjæringen.

Reglene hos andre voldgiftsinstitusjoner viser dessuten at det er vanlig å oppstille pliktregler for kravene til voldgiftsbegjæringens innhold.⁷¹ Det viser at man i internasjonal sammenheng har ansett pliktregler for å være mest hensiktsmessig. For øvrig er det verdt å nevne at Voldgiftsreglene art. 6 (2) omtaler færre omstendigheter enn det som gjøres i andre regelverk. Dette vil innebære merarbeid for Instituttet og voldgiftsretten, som må avklare omstendighetene av eget tiltak. Disse omstendighetene gjør at Voldgiftsreglene art. 6 (2) gir uttrykk for en lite konkurransedyktig regel.

2.4 Etablering av voldgiftsretten

2.4.1 Oppnevning av voldgiftsdommerne

Det rettslige grunnlaget for etablering av voldgiftsretten fremgår av Voldgiftsreglene art. 8. Voldgiftsreglene legger opp til at partene skal bli enige om voldgiftsrettens sammensetning, jf. art. 8 (1) og (2) første punktum. Dette samsvarer med voldgiftsloven §§ 12 og 13 (2). Dersom partene ikke blir enige, skal hver av dem oppnevne én voldgiftsdommer, jf. art. 8 (2) andre punktum, sml. vogl. § 13 (3) første punktum. Deretter oppnevnes voldgiftsrettens leder av Instituttet. Etter voldgiftsloven skal lederen derimot oppnevnes av de partsoppnevnte voldgiftsdommerne, jf. § 13 (3) tredje punktum.

Dersom voldgiftsretten ikke kan etableres på den hittil foreskrevne måte, kan hver av partene kreve at Instituttet forestår de manglende oppnevninger, jf. Voldgiftsreglene art. 8 (2) tredje punktum. Instituttet kan altså ikke forestå slik oppnevning av eget tiltak. Bestemmelsen gjør unntak fra vogl. § 13 (4), der domstolen angis som den relevante autoritet.

⁷⁰ Høgetveit Berg (2006) s. 201.

⁷¹ ICC-Rules art. 5 (1), LCIA-Rules art. 2.1 og SCC-Rules art. 9 (1).

Ordningen der voldgiftsinstitusjonen oppnevner voldgiftsrettens leder er vanlig i institusjonell voldgift, sml. SCC-Rules art. 17 (4) og ICC-Rules art. 12 (5). De andre regelverkene oppfordrer derimot ikke partene til å oppnevne voldgiftsretten i fellesskap. Denne løsningen ble innført i voldgiftsloven fordi en voldgiftsrett oppnevnt i fellesskap ble ansett for å ha «mindre partstilknytning og et større preg av uavhengighet».⁷² Som tidligere nevnt er imidlertid en av de største fordelene ved institusjonell voldgift at man unngår problematikken forbundet med behovet for partsenighet. Ved å oppstille en hovedregel om oppnevning i fellesskap hindrer man realiseringen av denne fordelene. Voldgiftsreglens løsning kan i realiteten innebære at etableringen av voldgiftsretten utsettes med to uker fordi en part ikke samarbeider. Etter både ICC-Rules og SCC-Rules gis partene adgang til å avtale andre regler for etableringen av voldgiftsretten, og de kan dermed selv stramme inn reglene hvis de føler at partstilknytningen er problematisk.⁷³ Jeg mener derfor at ICC-Rules og SCC-Rules regulerer oppnevningsspørsmålet på en bedre måte enn Voldgiftsreglene.

Det finnes også andre særegenheter ved etableringen av voldgiftsretten i de andre voldgiftsregelverkene. Eksempelvis følger det av ICC-Rules art. 12 (3) og (4) at en voldgiftsdommer oppnevnt av partene må bekreftes av ICC Court jf. art. 13.⁷⁴ Det er naturlig nok en mer tungvint prosess, men den skal sørge for at voldgiftsdommerne tilfredsstiller svært høye profesjonelle standarder.⁷⁵ Dette er ikke en hensiktsmessig regel for alle voldgiftsinstitusjoner, men passer godt for ICCs profil. En mer oppsiktsvekkende ordning fremgår av LCIA-Rules art. 5.7, som slår fast at voldgiftsdommerne i ethvert tilfelle skal oppnevnes av LCIA Court. Partenes skriftlige avtale om oppnevningen må riktignok tas i betraktning, men det fremgår ikke av ordlyden at slik avtale er bindende for LCIA Court. Bestemmelsen forstås slik at LCIA Court ikke er bundet av en eventuell avtale, men partenes forslag blir ofte tatt til følge.⁷⁶ Artikkel 5.7 kan sees i sammenheng med art. 7.1, som gir LCIA Court vetorett ved oppnevningen.⁷⁷

Det er vanskelig å slå fast om slike særordninger gjør regelverkene mer eller mindre konkurransedyktige. Jeg finner det derfor lite hensiktsmessig å kommentere Voldgiftsreglens stilling i forhold til disse ordningene. Jeg nøyer meg med å bemerke at Voldgiftsreglens hovedregel om oppnevning i fellesskap må anses lite konkurransedyktig.

⁷² Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 93.

⁷³ ICC-Rules art. 11 (6) og SCC-Rules art. 17 (1).

⁷⁴ Verbist (2016) s. 78.

⁷⁵ Reiner (2013) s. 83.

⁷⁶ Turner (2009) s. 61.

⁷⁷ Konrad (2013) s. 443.

2.4.2 Lederens nasjonalitet

Voldgiftsreglene art. 8 (2) siste punktum slår fast at voldgiftsrettens leder skal «ha en annen nasjonalitet og domisil enn partene dersom partene har ulik nasjonalitet og minst én av partene krever dette». Artikkel 8 stenger ikke for at Instituttet kan oppnevne en utenlandsk dommer av eget tiltak, men Instituttet er forpliktet til å foreta slik oppnevning når vilkårene er oppfylt. Bestemmelsen skal sikre at parter i internasjonale forhold oppfatter voldgiftsretten som nøytral, hvilket vil øke partenes tillit til voldgiftsprosessen.⁷⁸

Anvendelsesområdet for bestemmelsen er noe uklart, ettersom ordlyden rettes mot tilfellet der Instituttet skal oppnevne «voldgiftsdommere». Flertallsformen gir inntrykk av at lederen skal ha en annen nasjonalitet bare der Instituttet skal oppnevne mer enn én voldgiftsdommer. Bestemmelsen vil sjeldent være relevant hvis den skal forstås slik. Den praktiske betydningen av bestemmelsen blir større dersom den skal gjelde alle tilfeller der Instituttet skal oppnevne minst én voldgiftsdommer. Det vil også gi bedre forutberegnelighet, ettersom det ellers ikke vil være mulig å vite om bestemmelsen kommer til anvendelse før partenes oppnevningstid går ut; det er først da Instituttet skal forestå flere oppnevninger.

Jeg forstår derfor art. 8 (2) siste punktum slik at den gjelder såfremt minst én voldgiftsdommer skal oppnevnes av Instituttet.

Voldgiftsloven har ingen regler vedrørende dommernes nasjonalitet, men det er vanlig at institusjonelle regelverk behandler spørsmålet. Det er imidlertid mer vanlig at voldgiftsrettens leder som utgangspunkt skal være av en annen nasjonalitet enn partene, slik at partene ikke behøver kreve det, og heller kan fravike utgangspunktet ved avtale.⁷⁹ Regelen i ICC-Rules art. 13 (5) skiller seg ut ved at voldgiftsrettens leder skal ha en annen nasjonalitet enn partene også der partene har *samme* nasjonalitet.

Det er neppe grunnlag for å si at partenes tillit til voldgiftsretten blir påvirket av hvilket utgangspunkt som oppstilles for lederens nasjonalitet. Selv om Voldgiftsreglenes ordning krever aktiv handling fra partene, blir hensynet til nøytralitet og tillit ivaretatt så lenge partene faktisk har krav på at det oppnevnes en leder med annen nasjonalitet. Voldgiftsreglene ivaretar for øvrig hensynet til effektivitet på en god måte, ved at det ikke investeres mer arbeid i oppnevningen av voldgiftsretten enn partene anser nødvendig. Jeg anser derfor art. 8 (2) siste punktum for å være en konkurransedyktig regel.

⁷⁸ Sml. Verbist (2016) s. 87.

⁷⁹ ICC-Rules art. 13 (5), SCC-Rules art. 17 (6) og LCIA-Rules art. 6.1.

2.4.3 Fjerning av voldgiftsdommere

2.4.3.1 Reglene for fjerning

Det følger av Voldgiftsreglene art. 8 (4) at en voldgiftsdommer kan fjernes dersom vedkommende ikke oppfyller kravene til upartiskhet, uavhengighet og kvalifikasjoner, eller vedkommende «vanskjøtter sitt oppdrag». Instituttet kan gjennomføre fjerningen av eget tiltak eller etter begjæring fra en part. Voldgiftsreglene fraviker dermed vogl. § 15, som krever at partene gjør innsigelse gjeldende først overfor voldgiftsretten og eventuelt til domstolen deretter.

Voldgiftsloven § 15 gir heller ikke voldgiftsretten kompetanse til å fjerne voldgiftsdommere av eget tiltak.⁸⁰ Voldgiftsreglenes bestemmelse har dermed et videre omfang enn vogl. § 15. Tidsfristen for å gjøre innsigelser gjeldende fremgår av den generelle preklusjonsregelen i Voldgiftsreglene art. 19. Denne behandles nedenfor i punkt 2.5.7.2.

Andre voldgiftsinstitusjoner regulerer fjerning på nokså lik måte. Blant annet er det vanlig at institusjonene forbeholder seg retten til å fjerne dommere av eget tiltak.⁸¹ Voldgiftsreglene er imidlertid noe mindre utførlig enn andre regler, ved at regelverket ikke fremhever kravene til voldgiftsdommernes upartiskhet og uavhengighet, eller dommernes meldeplikt om problematiske forhold.⁸² Tilsvarende regulering fremgår av vogl. § 14, men dette kunne med fordel vært inntatt i Voldgiftsreglene.

2.4.3.2 Oppnevning av ny voldgiftsdommer

Dersom en voldgiftsdommer blir fjernet eller av andre grunner ikke kan fullføre sitt oppdrag, skal Instituttet oppnevne en ny voldgiftsdommer, jf. Voldgiftsreglene art. 8 (5). Dette gjelder så langt vedkommende dommer ikke var oppnevnt av en part. Da skal vedkommende part som hovedregel oppnevne en ny dommer, men Instituttet kan forestå oppnevningen i «særlige tilfeller». Bestemmelsen innebærer ingen markant fravikelse av vogl. § 17, ettersom resultatet langt på vei blir at erstatningsdommeren oppnevnes på samme vis som den opprinnelige ble oppnevnt i sin tid. Forskjellen fra vogl. § 17 ligger i at det oppstilles en frist for oppnevning, og at Instituttet har adgang til å fravike utgangspunktet i «særlige tilfeller». Det vil eksempelvis være der parten oppnevnte en dommer som klart var inhabil, og det er grunn til å tro at parten nok en gang vil oppnevne en inhabil dommer.⁸³

Voldgiftsreglene gir her uttrykk for en mer moderat regulering enn enkelte andre regelverk. Etter ICC-Rules art. 15 (4) kan ICC Court fritt velge om den vil foreta oppnevningen etter den opprinnelige fremgangsmåten. Det er imidlertid antatt at ICC Court bare vil benytte seg av

⁸⁰ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 55.

⁸¹ ICC-Rules art. 15 (2) og LCIA-Rules art. 10.

⁸² Sml. SCC-Rules art. 18.

⁸³ Sml. Öhrström (2013) s. 832.

denne adgangen ved sjeldne anledninger, slik at den praktiske forskjellen mellom reglene er begrenset.⁸⁴ LCIA-Rules art. 11.1 oppstiller samme vide adgang til å fravike den opprinnelige oppnevningssprosessen. Dette er ikke overraskende, ettersom det alltid er LCIA Court som avgjør oppnevningsspørsmålet under LCIA-Rules, jf. art. 5.7 og 7.1. Avgjørelsen for erstatningsprosessen avgjøres på grunnlag av en konkret vurdering, men LCIA Court har i praksis gjentatt den opprinnelige prosessen.⁸⁵

Gjennomgangen viser at Voldgiftsreglene følger tilnærmet samme linje som andre voldgiftsinstitusjoner, til tross for at ordlyden i Voldgiftsreglene er mer tilbakeholden. Det innebærer at konkurransevnen ikke blir svekket.

2.4.3.3 Gjentakelse av voldgiftsforhandlinger

Når en voldgiftsdommer erstattes oppstår et viktig spørsmål om voldgiftsforhandlingene skal gjentas og eventuelt i hvilket omfang. Gjentakelser kan være avgjørende for en forsvarlig behandling av saken, og for at voldgiftsretten skal kunne komme frem til riktig resultat.⁸⁶ Voldgiftsreglene regulerer ikke dette spørsmålet. For voldgift som finner sted i Norge fremgår det rettslige grunnlaget dermed av vogl. § 17 (2). Der slås det fast at alle forhandlinger «som utgjør en del av avgjørelsesgrunnlaget» må gjentas. Forarbeidene til bestemmelsen gir uttrykk for at «forhandlinger knyttet til prosessuelle spørsmål» ikke må gjentas, og at det er opp til voldgiftsretten å avgjøre om «en forhandling utgjør en del av avgjørelsesgrunnlaget».⁸⁷

Det følger av både SCC-Rules art. 21 (3) og ICC-Rules art. 15 (4) at den nyetablerte voldgiftsretten avgjør spørsmålet om gjentakelse av forhandlingene, og at gjentakelse skal skje i den grad voldgiftsretten anser det nødvendig. Det gjøres altså ikke samme kobling mellom forhandlingene og avgjørelsesgrunnlaget som i vogl. § 17 (2). LCIA-Rules har derimot ingen bestemmelse om gjentakelse av forhandlinger, selv om det er antatt at voldgiftsretten har tilsvarende kompetanse.⁸⁸ Utelatelsen fra LCIA-Rules er beskrevet som overraskende, og det er hevdet at det ville vært bedre om det var inntatt en uttrykkelig regel om gjentakelse.⁸⁹

Dette bør gjelde tilsvarende for Voldgiftsreglene. Jeg mener derfor at det bør inntas en bestemmelse i Voldgiftsreglene som gir uttrykk for at forhandlinger skal gjentas enten der vold-

⁸⁴ Verbist (2016) s. 96.

⁸⁵ Turner (2009) s. 80.

⁸⁶ NOU 2001: 33 s. 68.

⁸⁷ NOU 2001: 33 s. 95.

⁸⁸ Turner (2009) s. 81.

⁸⁹ Turner (2009) s. 81.

giftsretten anser det nødvendig, eller der forhandlingene har utgjort en del av avgjørelsesgrunnlaget. Den nåværende bestemmelsen anses lite konkurransedyktig.

2.5 Saksbehandling

2.5.1 Generelle regler

Utgangspunktet for saksbehandlingen i voldgiftsretten fremgår av Voldgiftsreglene art. 9. Bestemmelsen speiler reglene i voldgiftsloven §§ 20, 21 og 34 (3). Paragraf 20 effektuerer kontradiksjonsprinsippet og er derfor ufravikelig.⁹⁰ Paragraf 21 er fravikelig, men utgjør en sentral regel for voldgift. Voldgiftsreglene art. 9 (3) er mindre sentral, men har likevel stor praktisk betydning. Det er derfor ryddig at disse reglene videreføres i Voldgiftsreglene. Andre voldgiftsinstitusjoner har tilsvarende regler.⁹¹

Det kunne vært interessant om Voldgiftsreglene tok for seg såkalte «best practices» i art. 9, eksempelvis ved å henvise til forskjellige alternativer etter mønster av ICC-Rules art. 24 og saksbehandlingsteknikkene i Appendix IV. «Best practices» er prosessuelle løsninger som erfarne voldgiftsaktører ofte benytter seg av, med mindre bakgrunnsretten eller voldgiftsavtalen legger andre føringer.⁹² Ved å informere partene om muligheten til å lene seg på slike løsninger kan det tenkes at man ville beroliget parter som er ukjent med norske tradisjoner, eksempelvis norske bevisregler. Den praktiske betydningen må imidlertid antas å være nokså begrenset. De partene som allerede er fortrolige med slike «best practices» vil formodentlig regulere spørsmålet i voldgiftsavtalen.

2.5.2 Voldgiftsspråket

Voldgiftsspråket reguleres av Voldgiftsreglene art. 11. Bestemmelsen minner om vogl. § 24, men er mer utførlig. Under Voldgiftsreglene kan voldgiftsretten fastsette flere alternative voldgiftsspråk når det anses «hensiktsmessig». Forarbeidene til voldgiftsloven presiserer at partene kan velge flere alternative voldgiftsspråk, men tar ikke opp spørsmålet om voldgiftsrettens adgang til å bestemme det samme.⁹³ Det er derfor nærmest å forstå vogl. § 24 som at voldgiftsretten bare kan velge ett voldgiftsspråk, med mindre partenes avtale sier noe annet. På dette punktet er loven altså fraveket.

I utgangspunktet skal voldgiftsspråket brukes i alle saksledd, jf. vogl. § 24 (3) og Voldgiftsreglene art. 11 (2) første punktum. Voldgiftsretten kan imidlertid bestemme at det skal brukes andre språk «for nærmere bestemte deler av voldgiftsbehandlingen», jf. art. 11 (2) andre

⁹⁰ NOU 2001: 33 s. 98.

⁹¹ Sml. SCC-Rules art. 23, ICC-Rules art. 22 og LCIA art. 14.

⁹² Oldenstam (2015) s. 281.

⁹³ NOU 2001: 33 s. 99 og Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 99.

punktum, såfremt det er «hensiktsmessig og ingen av partene motsetter seg dette». Voldgiftsreglene art. 11 (3) legger til at også vitneforklaringer kan kreves tolket, men at det bare skal oversettes fra engelsk dersom «særlige grunner» tilsier det.

En gjennomgang av de andre regelverkene viser at det er mange alternative reguleringsmåter for voldgiftsspråket. ICC-Rules art. 20 oppstiller en minimalistisk regel ved å si at voldgiftsretten bestemmer voldgiftsspråket, eventuelt voldgiftsspråkene, i fravær av partenes avtale. SCC-Rules art. 26 er også ganske kortfattet. LCIA-Rules art. 17 gir derimot uttrykk for en mer nyansert regel, ved at den regulerer voldgiftsspråket på de enkelte saksstadier. Artikkel 17.1 til 17.3 gjelder voldgiftsspråket før etablering av voldgiftsretten, mens art. 17.4 slår fast at voldgiftsretten skal bestemme voldgiftsspråket for den videre behandlingen.

Voldgiftsreglene gir ikke uttrykk for radikalt forskjellige regler enn det som er vanlig, men skiller seg ut ved at art. 11 regulerer flere omstendigheter ved voldgiftsspråket enn ICC-Rules og SCC-Rules. Det styrker konkurransevnen.

2.5.3 Plan for gjennomføring

Voldgiftsretten skal «straks» etter at den får saken overført til seg fastlegge en plan for sakens videre behandling, jf. Voldgiftsreglene art. 12 (1). Bestemmelsen tilsvarende vogl. § 21 andre punktum, og gir uttrykk for et ønske om at voldgiftsretten skal bedrive aktiv saksstyring. Det antas at slik aktiv saksstyring er «avgjørende ... for en god og effektiv behandling av saken».⁹⁴ Planen skal også ivareta forutberegnelighetshensyn.⁹⁵ Disse hensynene ivaretas ved at partene informeres om hvordan saken vil bli behandlet, og ved at man på forhånd tar stilling til sakens videre fremdrift. Det fremgår ikke av ordlyden at det må avholdes noen form for rettsmøte, og voldgiftsretten må derfor selv avgjøre hvordan planen skal fastsettes.⁹⁶ Det er imidlertid vanlig å involvere partene i prosessen.⁹⁷

Det er vanlig at institusjonelle voldgiftsregler krever fastsettelse av en plan for saksbehandlingen, men det er valgt forskjellige løsninger. SCC-Rules art. 28 oppstiller en regel som langt på vei samsvarer med Voldgiftsreglene art. 12 (1), slik den praktiseres, men SCC-Rules inkluderer mer informasjon i bestemmelsen. LCIA-Rules art. 14 legger opp til samme ordning, men det fremgår klart av denne at det er voldgiftsretten som skal treffe avgjørelser om veien videre; partenes innspill anses bare som forslag.⁹⁸

⁹⁴ NOU 2001: 33 s. 98.

⁹⁵ Woxholth (2013) s. 577.

⁹⁶ Høgetveit Berg (2006) s. 216.

⁹⁷ Woxholth (2013) s. 577.

⁹⁸ Jf. LCIA-Rules art. 14.2: «joint proposals ... for consideration by the Arbitral Tribunal».

ICC-Rules regulerer spørsmålet om planlegging og fremdriftsplaner i art. 24. Denne gir uttrykk for en ganske alminnelig regel, med unntak av den særlige henvisningen til saksbehandlingsteknikker i Appendix IV. Mer interessant er ICC-Rules art. 23 om «Terms of Reference», som skal utarbeides enten før eller samtidig med planleggingsmøtet, jf. art. 24 (1). Bruk av «Terms of Reference» er obligatorisk for alminnelig voldgift hos ICC.⁹⁹ Ordningen går ut på at voldgiftsretten og partene på et tidlig tidspunkt setter en ramme for behandlingen av sakens prosessuelle og materielle spørsmål.¹⁰⁰ Det er ikke nødvendig å gå inn på bestemmelsen i detalj, men det fremgår at det legges opp til en nokså formalistisk fremgangsmåte. Denne er særegen for ICC-voldgift. Prosessen kan kreve mye tid og penger, men mange mener ordningen legger et viktig fundament for god behandling av voldgiftssaken.¹⁰¹

Voldgiftsreglernes minimalistiske utforming tyder på at man ønsket en ordning der voldgiftsretten foretar konkrete avgjørelser for å finne ut av hva som er hensiktsmessig i den enkelte sak. Dette kan være noe problematisk ut fra forutberegnelighetshensyn, ettersom Voldgiftsreglene ikke pålegger voldgiftsretten å forhøre seg med partene. På den annen side må det antas at regelen vil ivareta effektivitetshensynet på en god måte. Det vil være opp til den enkelte voldgiftsrett å sørge for at planen blir hensiktsmessig fastsatt.

2.5.4 Endringer og utvidelser

Det rettslige grunnlaget for endringer og utvidelser av saken fremgår av Voldgiftsreglene art. 13 (4). Bestemmelsen er utformet etter mønster av voldgiftsloven § 25 (4), men innfører en viktig særregel i siste punktum. Der slås det fast at en endring ikke under noen omstendighet kan foretas etter at muntlige forhandlinger har startet, eller etter utløpet av eventuelle frister, med mindre motparten samtykker eller voldgiftsretten gir tillatelse. Voldgiftsretten kan bare gi tillatelse dersom «særlige omstendigheter foreligger». Det vil normalt gjelde situasjoner der det oppstår et behov for å behandle hele saksforholdet i én samlet sak.

Regelen i art. 13 (4) siste punktum innebærer at voldgiftsretten langt enklere kan avskjære sene endringer enn hva er mulig etter vogl. § 25 (4). Det styrker også forutberegnelighetshensynet, ved at endringer i mindre grad kan tillates på grunnlag av en overordnet skjønnsmessig vurdering.

Endringsadgangen reguleres ulikt hos de forskjellige voldgiftsinstitusjonene. Som tidligere nevnt er «Terms of Reference» etter ICC-Rules art. 23 bindende for partene. Endringer kan ikke foretas etter signeringsdatoen, med mindre voldgiftsretten tillater det på grunnlag av en

⁹⁹ Verbist (2016) s. 127.

¹⁰⁰ Verbist (2016) s. 127.

¹⁰¹ Greenberg (2015) s. 151.

konkret og skjønnsmessig helhetsvurdering, jf. art. 23 (4). Imidlertid gjøres det ingen prinsipiell grensedragnings for endringer som foretas før og etter muntlige forhandlinger påbegynnes, selv om saksstadiet tas i betraktning.

SCC-Rules tillater endring på ethvert tidspunkt før voldgiftsforhandlingene avsluttes, med mindre voldgiftsretten finner det upassende, jf. art. 30.

LCIA-Rules gir uttrykk for den tilsynelatende strengeste regelen. Det fremgår av LCIA-Rules art. 15.7 at det ikke kan inngis noe prosesskriv etter at stevning, tilsvarende, skriftlig motkrav og svar på slikt motkrav er inngitt. Det kan bare inngis ytterligere prosesskriv dersom voldgiftsretten beordrer det. Bestemmelsen må imidlertid sees i sammenheng med art. 22.1 punkt (i), hvorefter voldgiftsretten kan tillate endringer etter å ha gitt partene rimelig mulighet til å gi uttrykk for deres oppfatning.

Redegjørelsen viser at Voldgiftsreglene art. 13 (4) gir uttrykk for en streng regel. Ettersom dette ivaretar forutberegnelighetshensyn, kan det gås ut fra at regelen er konkurransedyktig.

2.5.5 Muntlige forhandlinger

2.5.5.1 Muntlighet

Forhandlingsformen reguleres av Voldgiftsreglene art. 14 (1) første punktum. Forhandlingene skal være muntlige «med mindre voldgiftsretten anser det unødvendig og [muntlig forhandling] ikke er begjært av noen av partene». Bestemmelsen avviker fra voldgiftsloven § 26 (1), som lar det være opp til voldgiftsretten å avgjøre om saken skal behandles muntlig eller skriftlig. Loven gir ingen veiledning for voldgiftsrettens skjønnsutøvelse, og avgjørende blir dermed hva voldgiftsretten finner «hensiktsmessig» etter vogl. § 21. Voldgiftsloven oppstiller altså ikke noen hovedregel, men lar avgjørelsen bero på voldgiftsrettens vurdering i det konkrete tilfellet.¹⁰²

På samme måte som etter Voldgiftsreglene kan en part kreve muntlig forhandling etter vogl. § 26 (1) andre punktum. Det fremgår imidlertid av forarbeidene til bestemmelsen at parten ikke har krav på mer enn én muntlig forhandling.¹⁰³ Tilsvarende bør gjelde under Voldgiftsreglene, ettersom vogl. § 26 (1) andre punktum tilfredsstiller den grunnleggende regelen om partenes fulle anledning til å fremføre sin sak.¹⁰⁴ Det er da ingenting som taler for at partene skal ha anledning til å kreve flere muntlige forhandlinger etter Voldgiftsreglene. Det har blitt hevdet at begrensningen til én muntlig forhandling har «begrenset praktisk betydning», men

¹⁰² NOU 2001: 33 s. 101.

¹⁰³ NOU 2001: 33 s. 101.

¹⁰⁴ Woxholth (2013) s. 611.

innvendingen er basert på at forhandlinger normalt går over lengre tid, slik at det kan være vanskelig å vurdere hva som utgjør én forhandling.¹⁰⁵ Innvendingen er dermed ganske detaljpreget, og kan ikke tas til inntekt for at en regel om begrensning av muntlige forhandlinger i en ellers skriftlig sak prinsipielt er uten betydning.

For voldgift etter ICC-Rules fremgår det rettslige grunnlaget av ICC-Rules art. 25 (2). Der fremgår at det skal avholdes muntlige forhandlinger dersom en part begjærer det eller voldgiftsretten treffer slik avgjørelse etter eget initiativ. Denne løsningen tilsvarer voldgiftsloven § 26 ved at det ikke oppstilles en uttrykkelig hovedregel om muntlighet, og det fremgår uttrykkelig av art. 25 (6) at voldgiftsretten også kan beslutte skriftlig behandling. Praksis viser imidlertid at det blir gjennomført muntlige forhandlinger i de fleste saker.¹⁰⁶ Bestemmelsen forstås slik at partene ikke har krav på flere muntlige forhandlinger dersom voldgiftsretten mener den første forhandlingen ga partene rimelig anledning til å fremføre sin sak.¹⁰⁷

SCC har regulert spørsmålet i SCC-Rules art. 32. Det fremgår av første ledd at muntlig forhandling skal gjennomføres dersom en part begjærer det, eller voldgiftsretten finner det hensiktsmessig. Det oppstilles ingen hovedregel om skriftlighet eller muntlighet.

LCIA har valgt en mer særegen utforming av sitt regelverk. LCIA-Rules art. 19.1 slår fast at alle partene har rett til muntlig forhandling, med mindre partene har avtalt skriftlig behandling av saken. Ved at partene har rett til muntlig forhandling, må bestemmelsen forstås slik at muntlig forhandling skal gjennomføres dersom en part krever det. For øvrig er LCIA-Rules taus vedrørende voldgiftsrettens kompetanse til å bestemme muntlig eller skriftlig behandling der partene ikke har regulert spørsmålet i voldgiftsavtalen, og ingen av partene har begjært muntlig forhandling. I teorien er det hevdet at LCIA-Rules impliserer en mulighet for voldgiftsretten til å gjennomføre muntlige forhandlinger av eget tiltak.¹⁰⁸ Dersom antakelsen legges til grunn vil regelen samsvare med ICC-Rules og SCC-Rules, slik at voldgiftsretten avgjør spørsmålet på grunnlag av en hensiktsmessighetsvurdering. Vanlig praksis i LCIA-voldgift er at voldgiftsretten gjennomfører muntlig forhandling.¹⁰⁹ Regelens innhold er dermed ganske vanlig, selv om utformingen er særegen.

Redegjørelsen viser at Instituttet har utarbeidet en ordlyd som skiller seg fra de mer vanlige formuleringene på området, i og med at det oppstilles en uttrykkelig hovedregel om muntlig-

¹⁰⁵ Kolrud (2007) s. 171.

¹⁰⁶ Verbist (2016) s. 140.

¹⁰⁷ Verbist (2016) s. 141.

¹⁰⁸ Turner (2009) s. 126.

¹⁰⁹ Turner (2009) s. 126.

het. Dette samsvarer imidlertid med den vanlige praksis på området. Voldgiftsreglenes formulering gjør partene oppmerksom på hvilken linje som vil føres i OCC-voldgift, og styrker derfor forutberegnelighetshensynet. Det gjør at Voldgiftsreglene art. 14 (1) gir uttrykk for en konkurransedyktig regel.

2.5.6 Bevisregler

2.5.6.1 *Generelle regler*

Når jeg i det følgende snakker om «generelle bevisregler», sikter jeg til regler som gjelder alle typer bevis. Jeg vil i den forbindelse fokusere på tre aspekter:

- i) om det er voldgiftsretten eller partene som skal ha ansvaret for å avklare faktum,
- ii) om bevisføringen er fri og
- iii) om voldgiftsretten skal foreta en fri bevisvurdering.

Den generelle bevisregelen i Voldgiftsreglene fremgår av art. 15. Første ledd slår fast at det er partene som har ansvaret for sakens opplysning gjennom en fri bevisførsel, og at voldgiftsretten kan kreve at partene angir hva deres beviser er ment å underbygge. Bevisførselen kan imidlertid begrenses på grunnlag av art. 15 (2) andre og tredje punktum. Begrensning kan foretas der et bevis «åpenbart ikke har betydning for avgjørelsen», eller dersom det ikke er «rimelig forhold» mellom bevisføringens omfang på den ene siden, og tvistens betydning eller bevisets vekt på den andre. For øvrig skal voldgiftsretten «avgjør[e] relevansen og vekten av de bevis som føres», jf. art. 15 (2) første punktum. Dette innebærer at voldgiftsretten skal foreta en fri bevisbedømmelse.

Bestemmelsen tilsvarende voldgiftsloven §§ 28 og 32 (2). Dette har sin naturlige forklaring i at prinsippene om fri bevisbedømmelse og tilnærmet fri bevisførsel er sentrale i norske prosess-tradisjoner.¹¹⁰ Partenes ansvar for sakens opplysning tilsvarende dessuten sivilprosessens regel i tvisteloven § 21-4.¹¹¹ Den er begrunnet i at partene kan disponere sine rettigheter i saker med fri rådighet.¹¹² Da er det også naturlig at prinsippet er videreført for voldgiftssaker, jf. vogl. § 9.

I voldgiftsloven er prinsippene kommet til uttrykk i adskilte bestemmelser, til tross for sammenhengen mellom dem. Delingen er begrunnet i at regelen om fri bevisbedømmelse ikke er en saksbehandlingsregel.¹¹³ Den nære sammenhengen mellom prinsippene gjør det imidlertid naturlig å behandle dem sammen, slik det er gjort i Voldgiftsreglene. Instituttets valg om å

¹¹⁰ Woxholth (2013) s. 636-637 og s. 646.

¹¹¹ Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven).

¹¹² Hov (2010) s. 765.

¹¹³ Woxholth (2013) s. 646-647.

behandle prinsippene samlet reflekterer målsetningen om en logisk oppbygning av regelverket.

Voldgiftsreglene er ikke helt samsvarende med bevisreglene hos andre voldgiftsinstitusjoner. Den generelle bevisregelen i ICC-Rules er inntatt i art. 25. Denne har en annen struktur og et annet innhold enn Voldgiftsreglene art. 15. I artikkel 25 (1) står det at «the arbitral tribunal shall ... establish the facts of the case by all appropriate means». Ordlyden gir inntrykk av at det er voldgiftsretten som har ansvaret for sakens opplysning. I juridisk teori er det argumentert for at bestemmelsen skal forstås slik.¹¹⁴ Praxis i ICC-voldgift er imidlertid varierende, og det finnes flere eksempler på at voldgiftsretten har tatt en mer passiv rolle og overlatt sakens opplysning til partene.¹¹⁵ Dette gjenspeiles i teorien, ved at det også er hevdet at voldgiftsrettens oppgave heller er å avklare motsigelser i partenes bevisføring.¹¹⁶ Voldgiftsrettens deltakelsesgrad vil bero på hvilke rettstradisjoner dommerne er vant med, basert på en vurdering av hva dommerne anser som hensiktsmessig.¹¹⁷ ICC-Rules art. 25 behandler ikke spørsmålet om bevisbedømmelsen. Det er imidlertid lagt til grunn at voldgiftsretten skal vurdere saksforholdet på grunnlag av en fri bevisbedømmelse.¹¹⁸ Regelverket har heller ingen bestemmelser knyttet til bevisføringens grenser. Dette er spørsmål som normalt behandles på planmøtet etter art. 24. Artikkel 22 viser at det bør settes grenser for bevisføringen, ettersom saken skal søkes behandlet på en hurtig og kostnadseffektiv måte.

LCIA-Rules har ingen generell bevisregel. Redegjørelsen må derfor baseres på en systeminnrettet tolkning. Det fremgår av LCIA-Rules art. 15.2 og 15.3 at partene må gjøre rede for sakens faktiske side i sine stevninger og tilsvær. Dette gir uttrykk for at det i utgangspunktet er partene som har ansvaret for sakens opplysning. Artiklene 15.6 og 22 viser deretter at voldgiftsretten kan velge å ta en mer eller mindre aktiv rolle ved bevisføring og bevisbedømmelse. Bevisreglene i LCIA-voldgift vil dermed kunne variere fra sak til sak, basert på konkrete vurderinger. Vurdert ut fra norske rettstradisjoner fremstår det som overraskende at bevisspørsmålene ikke er nærmere regulert i LCIA-Rules.

I SCC-Rules fremgår den generelle bevisregelen av art. 31. I første ledd slås det fast at det er opp til voldgiftsretten å avgjøre om et bevis kan føres, og at det er voldgiftsretten som vurderer bevisets relevans og vekt. Det fremgår altså av ordlyden at voldgiftsretten treffer avgjørelse på grunnlag av en fri bevisbedømmelse. Derimot kommer det ikke uttrykkelig frem av ord-

¹¹⁴ Reiner (2013) s. 132.

¹¹⁵ Reiner (2013) s. 132.

¹¹⁶ Verbist (2016) s. 139.

¹¹⁷ Verbist (2016) s. 140.

¹¹⁸ Verbist (2016) s. 139.

lyden at det som hovedregel er adgang til fri bevisføring. Svensk voldgiftslovgivning bygger imidlertid på et prinsipp om fri bevisføring.¹¹⁹ SCC-Rules art. 31 behandler heller ikke spørsmålet om ansvaret for sakens opplysning. For voldgift som går etter svensk lov vil ansvaret ligge på partene, jf. den svenske voldgiftsloven 25 §.

Etter min oppfatning er det Voldgiftsreglene art. 15 som gir uttrykk for den mest presise regelen for generelle bevissspørsmål. Det er denne bestemmelsen som uttrykkelig regulerer flest sider av de generelle bevissspørsmålene, og partene får dermed lett oversikt over de gjeldende regler. Bestemmelsen er i tillegg svært konsis. Jeg mener derfor at artikkel 15 styrker Voldgiftsreglenes konkurransedyktighet.

2.5.6.2 Vitnebevis

Vitnebevis reguleres av Voldgiftsreglene art. 16. Voldgiftsloven regulerer ikke vitneførsel særskilt, og det er derfor grunn til å gå nærmere inn på bestemmelsen. Artikkel 17 om sakkyndige er derimot likelydende med vogl. § 29, og er derfor mindre interessant for denne oppgaven.

Artikkel 16 (1) fraviker den generelle bevisregelen i art. 15 (1) andre punktum, ved at det kreves angivelse av hvilke faktiske omstendigheter som skal underbygges uten at voldgiftsretten ber om dette. Angivelsen sikrer effektivitet, fordi voldgiftsretten enklere vil kunne vurdere bevisets betydning etter art. 15 (2) når den på forhånd informeres om bevisføringen. Regelen om angivelse tilsvarer tvisteloven § 21-6 (2) om bevistilbud. I forarbeidene til den bestemmelsen slås det fast at en angivelse av det som skal underbygges vil sikre kontradiksjonshensyn, ved at motparten «blir i stand til å forberede egen bevisføring».¹²⁰ Effektivitets- og kontradiksjonshensyn ivaretas videre av art. 16 (2). Der står det at vitnebevis kan gis i form av skriftlig erklæring, men at vedkommende skal avhøres ved eventuelle muntlige forhandlinger, hvis ikke partene er enige om noe annet. Voldgiftsretten kan for øvrig kreve at partene inngir skriftlige vitnebevis, jf. art. 16 (3). Dette åpner for at voldgiftsretten kan ta en mer aktiv rolle ved sakens opplysning, sml. art. 15 (1).

I SCC-Rules fremgår det rettslige grunnlaget av art. 33. Denne er tilnærmet identisk med Voldgiftsreglene, med unntak av regelen om angivelse av det som søkes underbygget. Etter SCC-Rules skal det bare gis slik angivelse der voldgiftsretten krever det, jf. art. 33 (1). Det vil dermed bli foretatt en mer konkret vurdering.

¹¹⁹ Herre (2011) s. 124.

¹²⁰ NOU 2001:32 B s. 948.

LCIA har valgt en mer omstendelig løsning. LCIA-Rules artikkel 20 har åtte ledd, og behandler også noen etiske spørsmål. I tillegg behandles noen mer prosessuelle aspekter, uten at det er relevant å gå nærmere inn på disse. Selv om bestemmelsen er mer omfattende, har den et nokså likt fundament som Voldgiftsreglene art. 16 og SCC-Rules art. 33. Angivelse av vitnesbyrde kan kreves etter art. 20.1; skriftlige erklæringer er i utgangspunktet tillatt etter art. 20.2, og vitner kan kalles inn til muntlig avhør dersom de har avgitt skriftlig erklæring, jf. art. 20.4. Voldgiftsretten har imidlertid videre adgang til å avskjære vitnebevis etter art. 20.4, sml. Voldgiftsreglene art. 15 (2), ettersom det ikke oppstilles vilkår for avskjæring.

ICC-Rules har derimot ikke regler om vitnebevis utover art. 25 (3), som slår fast at voldgiftsretten kan avhøre vitner enten når partene er til stede, eller når en part er fraværende til tross for gyldig innkalling. Reglene for vitnebevis vil normalt avklares i Terms of Reference etter art. 23 eller på planmøtet etter art. 24.¹²¹ ICC-Rules art. 25 (3) skiller seg for øvrig ut ved at den tillater avhør av «any other person», slik at den har et veldig vidt anvendelsesområde.

Redegjørelsen viser at Instituttet har vedtatt en nokså lettfattelig regel, som likevel omhandler de mest sentrale aspektene ved vitnebevis. Dette treffer godt for Instituttets målsetning om enkle og effektive regler, og styrker Voldgiftsreglenes konkurransedyktighet.

2.5.7 Forsømmelser og preklusjon

Reglene om forsømmelse og preklusjon av innsigelser er nært forbundet, ettersom de gjelder rettsvirkningene av partenes unnlater. Slik Voldgiftsreglene og voldgiftsloven er utformet, er det tale om forsømmelse dersom partene unnlater å inngi stevning eller tilsvar, eller de «uten rimelig grunn» uteblir fra muntlige forhandlinger eller unnlater å fremlegge dokumentbevis i saken. Dette fremgår av Voldgiftsreglene art. 18 og vogl. § 27. Preklusjonsreglene gjelder derimot tilfellet der en part ikke rettidig gjør gjeldende innsigelser mot ulike aspekter av voldgiftssaken.

2.5.7.1 Forsømmelser

Artikkel 18 i Voldgiftsreglene er tilnærmet likelydende med voldgiftsloven § 27, men det er likevel noen viktige forskjeller mellom bestemmelsene.

Etter vogl. § 27 (1) er hevingsplikt en automatisk følge av at saksøkeren «uten rimelig grunn forsømmer å inngi stevning». Voldgiftsreglene innsnevrer regelen ved å oppstille et unntak fra hevingsplikten der «saksøkte har fremsatt et særskilt krav mot saksøkeren». Voldgiftslovens regel innebærer at saksøkte vil være nødt til å anlegge ny voldgiftssak for å forfølge sitt sær-

¹²¹ Verbist (2016) s. 142.

kilte krav, ettersom vogl. § 37 (2) ikke kommer til anvendelse.¹²² Det vil være lite effektivt, fordi alt arbeidet med voldgiftssaken så langt vil være bortkastet.

En annen forskjell er at Voldgiftsreglene sløyfer formuleringen i vogl. § 27 (2) om at unnlatelse av å inngi tilsvar ikke skal «tillegge[s] virkning som innrømmelse av saksøkerens krav». Etter Voldgiftsreglene er rettsvirkningen utelukkende at voldgiftsretten kan «fortsette behandlingen av saken og avsi dom på det grunnlag som foreligger», jf. art. 18 (2). Voldgiftsloven § 27 (2) vil likevel supplere Voldgiftsreglene etter art. 2 (2), som fremhevet i punkt 2.2.2.3 ovenfor. Forsømmelse anses dermed ikke som en innrømmelse av kravet.

Andre voldgiftsinstitusjoner har regulert spørsmålet om forsømmelse på forskjellig vis. I SCC-Rules reguleres spørsmålet av artikkel 35. Bestemmelsens første og andre ledd tilsvarer Voldgiftsreglene art. 18. Rettsvirkningene av forsømmelse er altså heving av saken, eller at voldgiftsretten fortsetter behandlingen og avsier dom. SCC-Rules art. 35 (3) skiller seg imidlertid fra Voldgiftsreglene art. 18. Artikkel 35 (3) gjelder enhver situasjon der en part unnlater å etterleve enten SCC-Rules eller en prosessuell ordre gitt av voldgiftsretten. Anvendelsesområdet er dermed videre enn for Voldgiftsreglene art. 18. Etter SCC-Rules art. 35 (3) kan voldgiftsretten dessuten trekke slike slutninger fra forsømmelsen som den anser passende. Voldgiftsretten kan ikke avsi dom utelukkende på grunnlag av forsømmelsen, men den kan eksempelvis konkludere med at et bevis taler mot den part som unnlater å legge det frem.¹²³

ICC-Rules har ingen bestemmelse som uttrykkelig regulerer forsømmelser. Nærmest er art. 23 (3), som gjelder situasjonen der en part unnlater å medvirke til vedtakelse av Terms of Reference. I det tilfellet skal dokumentet oversendes ICC Court for godkjenning. Etter godkjenning skal saken behandles videre. Spørsmålet om virkningene av andre forsømmelser må behandles på planmøtet etter art. 24. En slik løsning kan fungere godt hos ICC, som administrerer saker med parter fra mange forskjellige rettstradisjoner. Det er antakelig mindre aktuelt for Instituttet, slik at det er hensiktsmessig å regulere spørsmålet direkte i regelverket.

Forsømmelser i LCIA-voldgift reguleres av LCIA-Rules art. 15.8. Denne tar hovedsakelig sikte på unnlatelse av å inngi tilsvar, men gjelder enhver situasjon der en part unnlater å presentere sin sak i henhold til artikkel 15. Det innebærer at den også gjelder tilfellet der saksøker unnlater å inngi stevning etter art. 15.2. Ved forsømmelser kan voldgiftsretten fortsette saksbehandlingen og deretter avsi dom. Unnlatelsen anses ikke som en innrømmelse av mot-

¹²² Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 101.

¹²³ Öhrström (2013) s. 842.

partens krav.¹²⁴ Bestemmelsen skiller seg likevel fra Voldgiftsreglene og SCC-Rules, ved at saken ikke skal heves dersom stevning ikke inngis. Regelen styrker saksøktes stilling, som således kan få en frikjennende dom. Da vil saksøker ikke kunne anlegge ny sak, hvilket er mulig etter norsk rett; det fremgår av forarbeidene til vogl. § 27 at saksøker ikke oppgir kravet selv om saken heves fordi stevning ikke inngis.¹²⁵ LCIA-Rules gir ikke svar på om voldgiftsretten kan legge vekt på unnlåtelsen ved bedømmelsen av saken. Det er imidlertid lagt til grunn at voldgiftsretten må foreta en materiell vurdering av det som er forelagt den, uten å argumentere på vegne av den forsømmende part.¹²⁶

Redegjørelsen viser at Instituttet har lagt seg på en linje som ligger tett opp til den norske lovgivningen. Man har valgt noen konkrete løsninger vedrørende rettsvirkningene av forsømmelser som skiller seg fra løsningene hos andre voldgiftsinstitusjoner, men det er ikke hensiktsmessig at jeg vurderer løsningenes godhet opp mot hverandre. Jeg mener at det her er viktigere å fokusere på at regelverket gir klart uttrykk for hvilke regler som faktisk gjelder. Ut fra det perspektivet er det SCC-Rules art. 35 som treffer best, ettersom det klart går frem at voldgiftsretten kan legge vekt på forsømmelser. Det er den eneste bestemmelsen som gir svar på dette spørsmålet. Etter Voldgiftsreglene reguleres spørsmålet av bakgrunnsretten, som ikke nødvendigvis vil være den samme i enhver sak. Voldgiftsreglenes tilbud er ikke fullt konkurransedyktig på dette punktet.

2.5.7.2 Preklusjon

Voldgiftsreglene art. 19 oppstiller en generell regel for alle preklusjonsspørsmål som oppstår ved OCC-voldgift. Bestemmelsen slår fast at innsigelser knyttet til diverse omstendigheter ved voldgiftssaken prekluderes dersom innsigelsen ikke fremsettes «innen rimelig tid», og fraviker dermed plikten til å fremme innsigelse «uten unødig opphold» etter vogl. § 4. Etter loven må innsigelse som utgangspunkt fremsettes «når vedkommende har oversikt over de faktiske forhold som gir grunnlag for [innsigelsen], dersom ikke særlige grunner er til hinder for det».¹²⁷ Preklusjon er dermed bare aktuelt dersom vedkommende part positivt kjenner til omstendighetene som foranlediger innsigelsen.¹²⁸ Dette kan ikke fravikes ved avtale.¹²⁹ Preklusjonsregelens virkning kan imidlertid reduseres ved å avtale romslige frister.¹³⁰

¹²⁴ Konrad (2013) s. 460.

¹²⁵ NOU 2001: 33 s. 101.

¹²⁶ Turner (2009) s. 113-114.

¹²⁷ NOU 2001: 33 s. 87.

¹²⁸ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 88.

¹²⁹ Woxholth (2013) s. 134.

¹³⁰ Kolrud (2007) s. 44.

Ordlyden i Voldgiftsreglene art. 19 viser at det må foretas en konkret og skjønnsmessig vurdering, og at fristen er lengre enn etter vogl. § 4. Det kan derfor ikke som utgangspunkt kreves at innsigelse fremsettes umiddelbart etter at parten får kjennskap til de aktuelle omstendighetene. Fristens utgangspunkt må fortsatt være tidspunktet da parten får positiv kjennskap til de aktuelle omstendighetene, da dette som sagt ikke kan fravikes ved avtale. Den lengre fristen innebærer at Voldgiftsreglenes preklusjonsregel har mer begrenset virkning enn vogl. § 4.

Voldgiftsreglene art. 19 har et anvendelsesområde som samsvarer med preklusjonsreglene hos andre voldgiftsinstitusjoner, men skiller seg ut ved å oppstille en lengre innsigelsesfrist enn det som er vanlig. Vanligvis skal innsigelser fremmes straks, jf. LCIA-Rules art. 32.1 og SCC-Rules art. 36. Etter ICC-Rules art. 40 prekluderes innsigelsen dersom parten fortsetter i voldgiftssaken før innsigelsen fremsettes. Dermed oppstiller også ICC-Rules strengere regel enn Voldgiftsreglene art. 19, selv om det ikke settes noen konkret tidsfrist.¹³¹

Det kan ikke gis et definitivt svar for hva som vil være en hensiktsmessig innsigelsesfrist. Ulempen ved Voldgiftsreglene art. 19 er at det oppstilles en videre skjønnsmargin enn hos de andre voldgiftsinstitusjonene. Dette medfører større usikkerhet for partene, som ikke vil kunne vite hvordan rimelighetsvurderingen slår ut før voldgiftsretten treffer sin avgjørelse. Partene kan lettere forutse hva voldgiftsretten vil legge i «straks» eller «uten unødig opphold». Selv om Voldgiftsreglene art. 19 oppstiller en fleksibel regel, ivaretas hensynet til forutberegnelighet i mindre grad enn etter de andre reglene. Det svekker Voldgiftsreglenes konkurransevne nokså kraftig.

2.5.8 Avslutning av voldgiftsforhandlingene

Voldgiftsforhandlingene skal avsluttes når voldgiftsretten «anser at partene i rimelig utstrekning har fått anledning til å presentere sin sak», jf. Voldgiftsreglene art. 21 (1). Ordlyden gir uttrykk for at det skal foretas en konkret og skjønnsmessig helhetsvurdering.

Voldgiftsloven har ingen bestemmelser om avslutning av voldgiftsforhandlingene, men det kan synes som at voldgiftsloven oppstiller andre krav enn Voldgiftsreglene. Etter voldgiftsloven § 20 skal partene ha «full anledning til å presentere sin sak», og ordlyden gir dermed anvisning på en strengere vurdering enn Voldgiftsreglene art. 21. Motstrid vil være problematisk, ettersom vogl. § 20 som nevnt er ufravikelig. Manglende anledning til å presentere saken gir dessuten grunnlag for å angripe voldgiftsdommen etter vogl. §§ 43 og 46, begges første ledd bokstav b. Det fremgår imidlertid av forarbeidene til vogl. § 20 at partene ikke står helt

¹³¹ Reiner (2013) s. 181.

fritt til å presentere saken som de ønsker. Voldgiftsretten kan eksempelvis avskjære beviser som «åpenbart er uten betydning», eller beviser som er fremlagt etter utløpet av tidsfrister satt med «saklig grunn».¹³² Dermed beror også vogl. § 20 til dels på en skjønnsmessig vurdering. Selv om ordlyden i Voldgiftsreglene tilsier en lempeligere vurdering enn vogl. § 20, kan det således ikke konkluderes med at det prinsipielt foreligger motstrid mellom bestemmelsene.

Det fremgår av andre voldgiftsregelverk at Voldgiftsreglenes formulering er vanlig i institusjonell voldgift. Etter SCC-Rules art. 40 skal forhandlingene avsluttes når voldgiftsretten anser partene for å ha hatt rimelig anledning til å presentere sin sak. Det samme fremgår mer implisitt av ICC-Rules art. 27, jf. art. 22 (4). LCIA-Rules regulerer ikke spørsmålet om avslutning av forhandlingene uttrykkelig, men art. 14.4 punkt (i) oppstiller det samme kravet om at partene gis *rimelig* anledning til å presentere saken.

Redegjørelsen viser at Instituttet har valgt en formulering som er velkjent i det internasjonale voldgiftsmiljøet, og som ikke prinsipielt strider mot vogl. § 20. Etersom voldgiftsretten normalt vil være klar over minstekravene til prosessen, er Voldgiftsreglene art. 21 ikke problematisk. Konkurransmessig ligger regelen på høyde med tilsvarende regler hos de andre voldgiftsinstitusjonene.

2.6 Voldgiftsrettens avgjørelser

2.6.1 Rettsanvendelse

Voldgiftsrettens rettsanvendelse styres av Voldgiftsreglene art. 22. Bestemmelsen kopierer store deler av vogl. § 31, men sløyfer andre og fjerde ledd.

2.6.1.1 Hvilke regler?

Det er aktuelt å avklare hvilke regelsett som kan utpekes ved lovvalget etter artikkel 22. Internasjonalt er det vanlig å bruke betegnelsene «law» og «rules of law» i denne sammenhengen. Begrepet «law» gjelder bare rettsregler utledet fra nasjonale rettssystemer.¹³³ «Rules of law» er derimot et videre begrep, som også omfatter ikke-nasjonale regler.¹³⁴

Voldgiftsreglene art. 22 (1) slår fast at *partene* har anledning til å utpeke de anvendelige «rettsregler» ved avtale, sml. vogl. § 31 (1). Dette må forstås som at partene kan velge hvilke «rules of law» som skal legges til grunn for rettsanvendelsen.¹³⁵ Innenfor grensene i den internasjonale privatretten kan partene dermed velge ikke-nasjonale regler til fortrensel for

¹³² NOU 2001: 33 s. 98.

¹³³ Cordero-Moss (2014) s. 301.

¹³⁴ Cordero-Moss (2014) s. 301.

¹³⁵ Kolrud (2007) s. 198.

nasjonale lovregler.¹³⁶ Voldgiftsreglene regulerer derimot ikke situasjonen der partene har unnlatt å foreta et lovvalg. For voldgift som finner sted i Norge fremgår det rettslige grunnlaget dermed av vogl. § 31 (2). Etter vogl. § 31 (2) skal voldgiftsretten anvende «regler», når partene ikke har foretatt et lovvalg. Ordlyden gir ikke klart svar på om «regler» tilsvarer «rules of law» eller «law». Spørsmålet er heller ikke uttrykkelig behandlet i forarbeidene til bestemmelsen. Tvistemålsutvalget foreslo formuleringen «lovregler», og presiserte at dette skulle ha et snevrere innhold enn «rettsregler» etter første ledd, slik at voldgiftsretten ikke skulle ha anledning til å «anvende regler fra ulike rettssystemer».¹³⁷ Departementet vedtok i stedet ordlyden «regler», men presiserte at begrepet skulle ha samme meningsinnhold som «lovregler».¹³⁸ Ettersom redegjørelsene i begge dokumentene hovedsakelig fokuserer på valget av «ett lands materielle rettsregler», er det nærmest å forstå forarbeidene slik at vogl. § 31 (2) bare gir voldgiftsretten kompetanse til å anvende regler funnet i «law».¹³⁹ Voldgiftsretten er dermed avskåret fra å velge ikke-nasjonale regler til fortrensel for nasjonale når partene ikke har foretatt et lovvalg. Voldgiftsretten vil imidlertid kunne ta ikke-nasjonale regler i betraktning ved anvendelsen av nasjonale regler.¹⁴⁰

2.6.1.2 Rettsanvendelse hos andre voldgiftsinstitusjoner

Det rettslige grunnlaget i ICC-Rules er art. 21. Denne samsvarer ikke fullt med Voldgiftsreglene art. 22. ICC-Rules art. 21 (1) slår fast at partene står fritt til å foreta lovvalg, og at voldgiftsretten skal foreta slikt lovvalg den anser hensiktsmessig dersom partene ikke har foretatt et lovvalg. Et annet særpreg er at lovvalgsregelen i ICC-Rules art. 21 (1) gjelder valg av «rules of law». Etter ICC-Rules kan voldgiftsretten dermed velge ikke-nasjonale regler til fortrensel for de nasjonale, selv om partene ikke har foretatt et lovvalg.

LCIA-Rules regulerer ikke lovvalgsspørsmålet uttrykkelig, men det fremgår av art. 22.1 punkt (iii) at voldgiftsretten kan slå fast hvilke «law(s)» og «rules of law» som er relevante. SCC-Rules art. 27 er tilnærmet identisk med Voldgiftsreglene art. 22, men slår fast at både partene og voldgiftsretten kan utpeke «law» og «rules of law».

Gjennomgangen viser at Voldgiftsreglene innskrenker voldgiftsrettens lovvalgskompetanse i større grad enn det som er vanlig hos andre voldgiftsinstitusjoner. Det tyder på at Voldgiftsreglene ville vært noe mer konkurransedyktig hvis Instituttet inntok en nærmere regulering av voldgiftsrettens adgang til å anvende «rules of law». Betydningen begrenses ved at voldgifts-

¹³⁶ Høgetveit Berg (2006) s. 255.

¹³⁷ NOU 2001: 33 s. 104.

¹³⁸ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 103.

¹³⁹ NOU 2001: 33 s. 104 og Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 103.

¹⁴⁰ Woxholth (2013) s. 704.

retten som nevnt har adgang til å vektlegge «rules of law» ved anvendelsen av nasjonale rettsregler.

2.6.2 Voldgiftsdommen

Reglene for voldgiftsdommen fremgår av Voldgiftsreglene art. 24. Denne slår sammen flere av voldgiftslovens bestemmelser. Artikkel 24 er dermed likelydende med vogl. §§ 32 (1), 34 (2) og 36 (1)-(3). Det særegne ved OCC-voldgift, sammenlignet med voldgift etter voldgiftsloven, er at dommen også skal oversendes Instituttet, jf. art. 24 (6). Dette vil gjøre Instituttet i stand til å utarbeide statistikk over voldgiftssakene, men det skal ikke skje noen kvalitetssikring som etter ICC-Rules art. 34. Kvalitetssikring er særegent for ICC-voldgift og verdsett av de fleste brukerne, men det er neppe relevant for andre institusjoner å innføre en lignende ordning; prosessen er tidkrevende og kan anses inngripende overfor voldgiftsretten.¹⁴¹ Ordningen passer for kompliserte saksforhold, og det er særlig for slike saker det er relevant å velge ICC-voldgift.¹⁴²

En rask gjennomgang viser at finnes mange forskjellige reguleringsalternativer for voldgiftsdommen. Det vil ikke være hensiktsmessig å gå inn på disse i detalj, og jeg nøyer meg derfor med å angi overordnede karakteristikk av de forskjellige løsningene. Avgjørende for konkurransevnen vil være om løsningene angis med et hensiktsmessig presisjonsnivå. SCC-Rules art. 42 er tilnærmet likelydende med Voldgiftsreglene art. 24. ICC-Rules er mer minimalistisk, se art. 32 (2) og (3), mens LCIA-Rules art. 26 er langt mer utførlig. Sett opp mot LCIA-Rules og ICC-Rules må det kunne sies at Voldgiftsreglene art. 24 treffer en rimelig balanse, ettersom de mest sentrale aspektene ved voldgiftsdommen behandles. Jeg mener derfor at Voldgiftsreglene art. 24 gir uttrykk for en konkurransedyktig regel.

2.6.3 Tidsfrist for domsavsigelse

Voldgiftsdommen skal som hovedregel skal være avsagt og meddelt partene innen seks uker fra avslutningen av voldgiftsforhandlingene, jf. Voldgiftsreglene art. 25 første punktum, første passus. Fristen avbrytes altså ikke ved domsavsigelsen, men ved meddelelsen til partene. Dommen er meddelt når den anses mottatt etter vogl. § 3.

Fristen på seks uker gjelder så langt det er «mulig». En mer absolutt frist fremgår av art. 25 første punktum, andre passus. Etter dette skal dommen være avsagt og meddelt partene innen ett år fra saken ble overført til voldgiftsretten etter art. 6 (5). Instituttet kan forlenge begge disse fristene dersom «særlige grunner taler for det». Det er mindre behov for å forlenge den

¹⁴¹ Verbist (2016) s. 182.

¹⁴² Cordero-Moss (2014) s. 215.

første fristen, ettersom den bare må overholdes så langt det er «mulig». Oversittelse av denne fristen vil derfor ikke nødvendigvis føre til at avgjørelsen blir ugyldig.¹⁴³ Dersom ettårsfristen oversittes, vil avgjørelsen derimot bli ugyldig fordi voldgiftsretten mister sin kompetanse til å avsi dom i saken ved fristoversittelse.¹⁴⁴

Voldgiftsloven oppstiller ikke noen tidsfrist for domsavsigelse, men det er vanlig i institusjonell voldgift. I ICC-voldgift skal voldgiftsdommen avsies innen seks måneder, regnet fra datoen da sakens «Terms of Reference» ble ferdigstilt, jf. ICC-Rules art. 31 (1). Dommen kan imidlertid ikke avsies før ICC Court har godkjent dommen «as to its form», jf. art. 34. Dette innebærer at voldgiftsretten vil være nødt til å utarbeide et domsutkast før fristens utløp, slik at man har tid til å få godkjenning fra ICC Court. SCC-Rules art. 43 oppstiller også en frist på seks måneder, men der løper fristen fra tidspunktet da saken ble overført til voldgiftsretten. LCIA-Rules har derimot ingen frist for domsavsigelse, men voldgiftsretten er forpliktet til å behandle saken slik at man unngår unødige forsinkelser, jf. LCIA-Rules art. 14.4 punkt (ii).

Det er også normalt å innrømme institusjonen kompetanse til å forlenge fristen, sml. ICC-Rules art. 31 (2) og SCC-Rules art. 43.

Redegjørelsen viser at den siste fristen for domsavsigelse etter Voldgiftsreglene er lengre enn hos andre voldgiftsinstitusjoner. Den supplerende fristen på seks uker vil imidlertid forhindre at domsavsigelse trekkes ut. Voldgiftsretten vil ikke ha anledning til å forskyve utgangspunktet for denne fristen, ettersom voldgiftsretten plikter å avslutte forhandlingene når den mener at partene har fått rimelig anledning til å presentere sin sak, jf. art. 21 (1). Ordningen med slik tilleggsfrist er unik for OCC-voldgift, og vil antakelig sørge for at dom avsies raskt etter avslutningen av forhandlingene uavhengig av hvor omfattende forhandlingene har vært. Et annet spørsmål er imidlertid om voldgiftsretten realistisk vil kunne overholde fristen i alle saker.

Jeg mener at Instituttet har valgt en interessant og fleksibel løsning. Tiden vil vise om den fungerer etter sin hensikt.

2.6.4 Delavgjørelser og særskilte forhandlinger

Voldgiftsreglene art. 26 om delavgjørelser skiller seg noe fra voldgiftslovens regler. Etter vogl. § 33 (1) er det opp til voldgiftsretten å bestemme særskilt forhandling om sakens krav med mindre partene har fraveket dette ved avtale jf. tredje ledd. Voldgiftsreglene art. 26 (1) legger derimot opp til at en part må be om særskilt forhandling. Dersom den andre parten

¹⁴³ Knudtson (2015) s. 203.

¹⁴⁴ Sml. Born (2012) s. 292.

motsetter seg dette, tillates særskilt forhandling bare dersom voldgiftsretten mener det foreligger «særlige grunner», jf. art. 26 (1) andre punktum. Ansvaret for å vurdere behovet for særskilte forhandlinger flyttes dermed over på partene. Bestemmelsen er ellers likelydende med vogl. § 33.

Andre voldgiftsinstitusjoner har regulert delavgjørelser på annet vis. SCC-Rules art. 44 slår bare kort fast at voldgiftsretten kan *pådømme* tvistepunkter særskilt, men nevner ikke særskilte forhandlinger. Tilsvarende gjøres i LCIA-Rules art. 26.1, mens ICC-Rules ikke tar opp spørsmålet. En gjennomlesing av reglene viser for øvrig at det er vanligere å la voldgiftsretten ta stilling til spørsmålet om delavgjørelser. Ved OCC-voldgift må partene derfor være oppmerksomme på at de selv må ta stilling til spørsmålet. Dette kan muligens svekke Voldgiftsreglenes konkurransevne i en viss grad.

2.6.5 Tolkningsuttalelser

Voldgiftsreglene art. 29 er i stor grad basert på vogl. § 38, men gir i tillegg partene adgang til å etterspørre tolkningsuttalelser. Lovgiver unnlot å innta ordningen under henvisning til at reglene om retting ville være tilstrekkelig for å avklare uklarhet og andre omstendigheter som kan forhindre fullbyrdelse.¹⁴⁵ Tvistemålsutvalget mente at tolkningssaker ville bære preg av «omkamp eller trenering».¹⁴⁶ Justis- og beredskapsdepartementet var av samme oppfatning, og forankret avgjørelsen i «[h]ensynet til forutberegnelighet og effektivitet».¹⁴⁷ Personlig er jeg av den oppfatning at en regel som tillater tolkning er hensiktsmessig, ettersom det gjør at partene lettere kan slå seg til ro med avgjørelsen. Det vil være mindre aktuelt for partene å angripe den opprinnelige avgjørelsen dersom de i stedet kan avklare problemet ved å innhente en tolkningsuttalelse. For at det skulle være aktuelt å vedta regler om tolkningsuttalelser, mente Tvistemålsutvalget at voldgiftsretten måtte gis «vidtgående skjønnsmessig adgang til å avslå en begjæring om tolkning», slik at man kunne unngå de nevnte problemene.¹⁴⁸ Voldgiftsreglene art. 29 hensyntar dette ved at voldgiftsretten kan avslå begjæringen når den mener at det ikke er «grunnlag ... for å avgi tolkningsuttalelse», jf. første ledd, tredje punktum.

Det er grunn til å behandle rettsvirkningen av tolkningsuttalelser etter Voldgiftsreglene art. 29. Spørsmålet reguleres ikke uttrykkelig i bestemmelsen. Flere forfattere har kort slått fast at tolkningsuttalelser ikke har virkning som voldgiftsdom.¹⁴⁹ Da synes det imidlertid som at de ikke har tatt forarbeidene til voldgiftsloven i betraktning. Der fremheves at tolkningsut-

¹⁴⁵ NOU 2001: 33 s. 74.

¹⁴⁶ NOU 2001: 33 s. 74.

¹⁴⁷ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 70.

¹⁴⁸ NOU 2001: 33 s. 74.

¹⁴⁹ Høgetveit Berg (2006) s. 287 og Kolrud (2007) s. 229.

talelser kan ha virkning som voldgiftsdom dersom partene har avtalt «at voldgiftsretten skal avsi ny dom eller tilleggsdom i saken på bakgrunn av tolkningsuttalelsen».¹⁵⁰ Forarbeidene sier imidlertid ingenting om hva som skal til for at slik avtale anses inngått. Spørsmålet er da om Voldgiftsreglene art. 29 skal forstås slik at partene anses for å ha inngått avtale om ny domsavsigelse på bakgrunn av tolkningsuttalelsen. Dette beror på en tolkning av art. 29 (3), som slår fast at tolkningsuttalelsen må oppfylle samme krav som voldgiftsdommen.

Artikkel 29 (3) oppstiller like krav for rettingsavgjørelser og tolkningsuttalelser. Det er dermed nærliggende å anta at Instituttet har lagt til grunn at tolkningsuttalelser skal ha samme rettsvirkning som rettingsavgjørelser. Det ville ikke vært noen grunn til å kreve overholdelse av kravene til voldgiftsdommen med mindre hensikten var at tolkningsuttalelsen skulle ha samme virkning. En korrekt avsagt rettingsavgjørelse «blir en del av den allerede avsatte voldgiftsdommen», og har med andre ord virkning som voldgiftsdom.¹⁵¹

Når det forutsettes at hensikten ved Voldgiftsreglene art. 29 (3) var å gi tolkningsuttalelser samme rettsvirkning som rettingsavgjørelser, kan det legges til grunn at Voldgiftsreglene art. 29 er slik å forstå at partene anses for å ha avtalt ny domsavsigelse på bakgrunn av tolkningsuttalelsen. Tolkningsuttalelser avsagt etter Voldgiftsreglene art. 29 vil ha dermed samme virkning som en voldgiftsdom. Jeg mener at Instituttet med fordel kan innta en bestemmelse i Voldgiftsreglene som uttrykkelig fastslår at voldgiftsretten skal avsi en ny dom på bakgrunn av tolkningsuttalelsen.

Voldgiftsreglene art. 29 oppstiller en regel som er nokså vanlig i institusjonell voldgift. Den er tilnærmet likelydende med SCC-Rules art. 47, som også slår fast at kravene til voldgiftsdom må være oppfylt. ICC-Rules art. 36 gir uttrykk for en regel med samme innhold, men slår uttrykkelig fast at en avgjørelse om retting eller tolkning skal utgjøre en del av den opprinnelige dommen, jf. art. 36 (3). ICC-Rules art. 36 bringer dermed mer klarhet vedrørende rettsvirkningene enn de andre regelverkene, selv om reglene går ut på det samme. LCIA-Rules art. 27 oppstiller en liknende regel vedrørende retting av voldgiftsdommer, men nevner ikke spørsmålet om tolkning. Etter min oppfatning er ICC-Rules art. 36 derfor den beste reglen. Voldgiftsreglene kan bringes opp til samme nivå ved å innta en bestemmelse vedrørende tolkningsuttalelsens rettsvirkninger.

¹⁵⁰ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 70.

¹⁵¹ NOU 2001: 33 s. 109.

2.6.6 Tilleggsdom

Voldgiftsreglene art. 30 gir partene anledning til å be voldgiftsretten avsi en tilleggsavgjørelse for et krav som skulle vært avgjort i den opprinnelige dommen. Til forskjell fra reglene om retting og tolkning kan voldgiftsretten ikke treffe slik avgjørelse av eget tiltak, sml. art. 29 (2). Artikkelen 30 bygger også på vogl. § 38. Den eneste forskjellen fra paragrafen er at tilleggsdommen må avsies innen to måneder, regnet fra tidspunktet da voldgiftsretten mottok anmodningen. Fristen kan forlenges «ved behov», hvilket gir uttrykk for en lavere terskel enn for forlengelse av fristen for ordinær domsavsigelse etter art. 25. Det fremgår ikke av Voldgiftsreglene art. 30 at tilleggsdommen må oppfylle kravene til voldgiftsdom etter art. 24. Artikkelen 30 suppleres imidlertid av vogl. § 38 (4), slik at også tilleggsdommen må oppfylle disse kravene.

Voldgiftsreglene art. 30 er identisk med SCC-Rules art. 48. Heller ikke SCC-Rules art. 48 presiserer at kravene til voldgiftsdommer må være oppfylt, sml. SCC-Rules art. 47 (3). Det er imidlertid antatt at den svenske voldgiftsloven 36 §, jf. 31 §, krever at kravene til voldgiftsdom oppfylles.¹⁵² Dette kommer ikke klart frem av ordlyden i noen av bestemmelsene, men det faller utenfor oppgavens tema å gå nærmere inn på spørsmålet.¹⁵³

ICC-Rules har ingen regler om tilleggsdom, og må derfor anses for å avskjære adgangen til å avgi tilleggsdom hvis ikke noe annet følger av bakgrunnsretten. Dersom bakgrunnsretten er taus, anses voldgiftsretten for å ha uttømt sin kompetanse ved domsavsigelsen.¹⁵⁴ Behovet for tilleggsdommer er imidlertid mindre ved ICC-voldgift på grunn av kvalitetssikringen etter ICC-Rules art. 34. LCIA-Rules har regler om tilleggsdom i art. 27, men skiller seg fra Voldgiftsreglene og SCC-Rules ved at voldgiftsretten har adgang til å avsi tilleggsdom av eget tiltak, jf. art. 27.4. LCIA-Rules art. 27 praktiseres imidlertid sjeldent.¹⁵⁵

Ettersom Voldgiftsreglene ikke legger opp til noen form for institusjonell kvalitetssikring av voldgiftsdommen, er det hensiktsmessig at voldgiftsretten ikke avskjæres fra å avsi tilleggsdom. Hensynet til forutberegnelighet ivaretas ved at voldgiftsretten bare kan avsi tilleggsdom på begjæring fra partene. Jeg mener derfor at Instituttet har truffet en god balansegang med Voldgiftsreglene art. 30. Instituttet kan med fordel presisere at kravene til voldgiftsdom etter art. 24 må oppfylles.

¹⁵² Öhrström (2013) s. 851.

¹⁵³ Lag om skiljeförfarande 31, 36 §§.

¹⁵⁴ Verbist (2016) s. 191.

¹⁵⁵ Konrad (2013) s. 488.

2.6.7 Avslutning av voldgiftssaken

Voldgiftssaken avsluttes ved at voldgiftsretten enten avsier sin endelige dom eller treffer beslutning om å heve saken, jf. Voldgiftsreglene art. 30 (1). Artikkel 30 er tilnærmet identisk med voldgiftslovens regler i § 37, supplert av § 27 (1). Den eneste særregelen i Voldgiftsreglene er at saken også kan heves dersom partene ikke stiller sikkerhet for voldgiftsrettens omkostninger, jf. art. 31 (2) bokstav e.

En rask gjennomgang viser at det ikke er vanlig å regulere spørsmålet om avslutning av voldgiftssaken i institusjonelle regelverk. Verken ICC-Rules, SCC-Rules eller LCIA-Rules har bestemmelser om dette. Antakelig er dette begrunnet i at virkningene av voldgiftsdommen og hevingsbeslutninger anses selvsagte. Likevel må det sies at Voldgiftsreglene ivaretar hensynet til forutberegnelighet på en bedre måte enn de andre regelverkene, ettersom det uttrykkelig fremgår når hevingsbeslutning kan treffes.

2.7 Kostnader

2.7.1 Voldgiftsrettens omkostninger

Det rettslige grunnlaget for fastsettelsen av voldgiftsrettens omkostninger fremgår av Voldgiftsreglene art. 33. Beregningen skal foretas med utgangspunkt i en kostnadstabell, jf. art. 33 (1) første punktum. Dette innebærer en innsnevring av vogl. § 39, hvoretter «[v]oldgiftsretten fastsetter sin egen godtgjørelse og utgiftsdekning». Det er fortsatt voldgiftsretten som skal fastsette beløpet, men avgjørelsen må ligge innenfor tabellens grenser. Dersom det er aktuelt å overstige beløpsgrensene treffes avgjørelsen av Instituttet, jf. art. 33 (1) andre punktum. De følgende henvisningene er til Instituttets godtgjørelsestabell.¹⁵⁶

Tabellen tar utgangspunkt i sakens tvistesum. Tvistesummen beregnes ut fra summen av krav, motkrav og motregningskrav, jf. art. 1 punkt (iv). For de forskjellige tvistebeløpene angis det et minimums- og et maksimumsbeløp. Omkostningene må fastsettes innenfor dette intervallet. Godtgjørelsen til voldgiftsrettens leder leses direkte ut av tabellen, jf. art. 1 punkt (ii). Hver av de andre voldgiftsdommerne mottar 60 % av dette beløpet, jf. art. 1 punkt (iii). Deretter kommer voldgiftsrettens og Instituttets eventuelle utgifter i tillegg, slik disse fastsettes av voldgiftsretten, jf. art. 2.

Instituttets kostnadstabell bør holdes opp mot tabellene utarbeidet av andre voldgiftsinstitusjoner for å vurdere kostnadsnivået.

¹⁵⁶ Knudtson (2017b).

ICC's godtgjørelsestabell fremgår av ICC-Rules Appendix III. Denne er basert på prosentandeler av tvistesummen. Beløpet fastsettes av ICC Court, jf. Appendix III art. 2 (1). Når voldgiftsretten bestod av flere dommere, kan ICC Court fastsette et samlet beløp som normalt må begrenses til tre ganger tabellens beløp, jf. Appendix III art. 2 (3). En sammenligning viser at minimumskostnadene hos ICC er lavere enn hos Instituttet, så lenge tvistesummen er cirka 8 500 000 NOK eller lavere.¹⁵⁷ Maksimumskostandene er imidlertid høyere for ICC-voldgift allerede der tvistesummen er på rundt 4 000 000 NOK. Når dette ses i sammenheng med at det ikke gjøres prosentvis reduksjon for meddommerne, fremgår det klart at det samlede beløpet kan bli langt høyere enn etter Instituttets kostnadstabell.

Det rettslige grunnlaget for kostnadsberegning etter SCC-Rules fremgår av Appendix IV, jf. art. 49 (2). I artikkel 49 (2) slås det fast at det er Styret som skal fastsette omkostningene. Tabellen følger samme struktur som Instituttets tabell, ved at omkostningene til voldgiftsrettens leder leses direkte ut av tabellen, mens omkostningene til de øvrige voldgiftsdommerne settes til 60 % av beløpet for lederen, jf. Appendix IV art. 2. Tabellen viser at minimumskostnadene hos SCC er lavere dersom tvistesummen er under 4 500 000 NOK.¹⁵⁸ Maksimumskostnadene ved SCC-voldgift overstiger derimot nivået hos Instituttet allerede der tvistesummen nærmer seg 450 000 NOK. Kostnadsnivået etter SCC-Rules er imidlertid langt nærmere Voldgiftsreglens nivå enn ICC-Rules.

Omkostningene i LCIA-voldgift fastsettes også etter en kostnadstabell, jf. art. 28.1, men denne er basert på voldgiftsrettens tidsforbruk fremfor tvistesummens størrelse.¹⁵⁹ Det er vanskelig å sammenligne disse kostnadsnivåene, ettersom det er uklart hvor dyrt LCIA-voldgift egentlig er.¹⁶⁰ Beløpet fastsettes av LCIA Court fremfor voldgiftsretten, jf. art. 28.1.

Gjennomgangen viser at Voldgiftsreglene gir anvisning på høye minimumskostnader, men at maksimumskostnadene er lavere enn hos andre voldgiftsinstitusjoner. Noe merkelig er at det første trinnet i Instituttets tabell gjelder helt opp til 4 500 000 NOK. Det leder til en unyansert beløpsfastsettelse for saker der tvistesummen er forholdsvis lav. Voldgiftsreglens ordning skiller seg for øvrig fra de andre regelverkene ved at det er voldgiftsretten som skal fastsette beløpet, men dette vil nok ha relativt liten praktisk betydning ettersom voldgiftsrettens handlingsrom begrenses av tabellen. Kompetansen tilfaller Instituttet i de tilfellene der det er aktuelt å anvende skjønn, og Instituttet vil da opparbeide seg den nødvendige erfaring med

¹⁵⁷ Forutsatt at 1 USD = 8,5 NOK.

¹⁵⁸ Forutsatt at 1 EUR = 9 NOK.

¹⁵⁹ LCIA (2014b).

¹⁶⁰ Konrad (2013) s. 492.

dette. Det er dermed lite aktuelt å fremheve voldgiftsrettens manglende erfaring med beløpsfastsettelse som et argument mot Voldgiftsreglenes kostnadstabell.

Voldgiftsreglene kan styrkes ved at det inntas en bestemmelse om hvilke momenter som skal hensyntas ved fastsettelsen av omkostningene, sml. SCC-Rules art. 49 (3) og ICC-Rules Appendix III art. 2 (2). Det ville styrket partenes tillit til avgjørelsen. For øvrig innebærer det lave maksimumsnivået at OCC-voldgift er konkurransedyktig på pris.

2.8 Forenklet voldgift

En sentral nyvinning ved Voldgiftsreglene er ordningen med forenklet voldgift, som er inntatt i Voldgiftsreglene kapittel VII. Voldgiftsloven har ikke tilsvarende regler.

En forenklet voldgiftssak behandles etter de øvrige bestemmelsene i Voldgiftsreglene med mindre noe annet fremgår av bestemmelsene i kapittel VII, jf. art. 34 andre punktum. Særreglene i kapittelet gjelder saksbehandlingen i voldgiftsretten og tidsfrister for domsavsigelsen. Reglene om forenklet voldgift kommer til anvendelse når partene har avtalt det, jf. art. 34 første punktum.

2.8.1 Saksbehandlingen ved forenklet voldgift

Ved forenklet voldgift skal saken avgjøres av én voldgiftsdommer, jf. art. 35 (1). Dommeren skal oppnevnes av Instituttet, men partene gis anledning til å uttale seg om oppnevningen. Når voldgiftsdommeren vurderer den hensiktsmessige gjennomføringen av voldgiftssaken etter art. 9, skal vedkommende forsøke å finne frem til løsninger som vil gi «mest mulig effektiv gjennomføring av voldgiftssaken», jf. art. 34 (2). Hensynet til effektivitet må imidlertid ikke gå på bekostning av de «grunnleggende rettsprinsipper».¹⁶¹ Kanskje mest aktuelt er at partene må få tilstrekkelig anledning til å presentere sin sak, jf. vogl. § 20.

For å sikre effektivitetshensynet kan hver av partene bare inngi ett prosesskriv utover stevning og tilsvær, jf. art. 35 (3). Frister for inngivelse av slikt prosesskriv fastsettes av voldgiftsretten, som må påse at fristen er «saklig» slik at kravene etter vogl. § 20 oppfylles.¹⁶² Dersom regelen om avskjæring av prosesskriv medfører at en part ikke får tilstrekkelig anledning til å presentere sin sak, eksempelvis fordi saken utvides etter art. 13 (4), kan voldgiftsretten treffe beslutning om å fravike avskjæringsregelen, jf. art. 35 (4) siste punktum.

¹⁶¹ NOU 2001: 33 s. 68.

¹⁶² NOU 2001: 33 s. 98.

Voldgiftsreglene art. 35 (4) første punktum oppstiller et utgangspunkt om skriftlig behandling, som kan fravikes ved beslutning av voldgiftsretten når den «finner det nødvendig» eller ved krav fra partene. Dersom muntlige forhandlinger skal avholdes, skal de ikke overstige tre dager, jf. art. 35 (4) andre punktum.

Reglene om forenklet voldgift gir etter dette anvisning på en mer effektiv saksbehandling. Ettersom saken behandles av bare én voldgiftsdommer, blir prosessen normalt også billigere, selv om kapittel VII ikke oppstiller egne regler for omkostningene til voldgiftsretten. Dette vil ikke alltid være tilfellet, ettersom Instituttet under visse omstendigheter kan bestemme at også en alminnelig voldgiftssak skal behandles med bare én dommer, jf. Voldgiftsreglene art. 8 (1) andre punktum.

2.8.2 Tidsfrist for domsavsigelse ved forenklet voldgift

Voldgiftsreglene art. 36 oppstiller to separate frister for domsavsigelse. Dommen skal meddeles partene innen fire uker fra avslutningen av voldgiftsforhandlingene «så vidt [det er] mulig», jf. art. 36 første passus. Ordlyden viser klart at denne fristen ikke er absolutt.

Dommen skal også meddeles partene innen seks måneder fra sakens oversendelse til voldgiftsretten, jf. art. 36 siste passus. Denne fristen er absolutt, og det er ikke mulighet for å forlenge fristen. Det er problematisk. Som nevnt ovenfor i punkt 2.6.3 vil voldgiftsretten miste sin kompetanse ved fristoversittelse, og partene vil bli nødt til å starte saken på nytt.

Selv om fristforlengelse kan medføre at dom avsies senere enn ønskelig, er det et bedre alternativ enn å henvise partene til et nytt saksanlegg. Jeg mener derfor at det bør innføres en mulighet for å forlenge den absolutte fristen etter art. 36.

2.8.3 Forenklet voldgift hos andre voldgiftsinstitusjoner

Behovet for forenklet saksbehandling har gjort seg gjeldende også hos andre voldgiftsinstitusjoner. Institusjonene har valgt å løse problemet på forskjellige måter.

SCC har vedtatt «Rules for Expedited Arbitration».¹⁶³ Dette er et fullstendig regelverk, som bare gjelder forenklet voldgift. SCC har dermed valgt ikke å lene seg på sine alminnelige regler for voldgift. En fullstendig gjennomgang er ikke hensiktsmessig her. Jeg nøyer meg derfor med kort å nevne de viktigste trekkene. De følgende henvisningene er til SCCs «Rules for Expedited Arbitration», med mindre noe annet fremgår av sammenhengen. Av fortalen til regelverket fremgår det at partene aktivt må velge å gi regelverket anvendelse gjennom voldgiftsavtalen.

¹⁶³ SCC (2017b).

Ved forenklet SCC-voldgift skal saken behandles av én voldgiftsdommer, jf. art. 17. Hovedregelen er at partene skal bli enige om oppnevningen, jf. art. 18 (2), med mindre annet er avtalt, jf. art. 18 (1). Hva gjelder inngivelse av prosesskriv, oppstilles enda strengere regler enn Voldgiftsreglene. Hver av partene har bare anledning til å inngi ett prosesskriv utover voldgiftsbegjæringen og svaret på voldgiftsbegjæring, jf. art. 30 (1). De forenklede reglene fraviker dermed de alminnelige reglene ved å sløyfe bestemmelsene i SCC-Rules art. 29 om stevning og tilsvær. Voldgiftsretten kan imidlertid tillate at det inngis flere prosesskriv, jf. art. 30 (1) andre punktum. SCC har også funnet det hensiktsmessig å begrense muntlige forhandlinger. Etter art. 33 (1) skal det bare avholdes muntlige forhandlinger dersom en part begjærer det, og voldgiftsretten lar seg overbevise om at det vil være hensiktsmessig. Det er altså en strengere regel enn Voldgiftsreglene art. 35 (4). Tidsfristen for domsavsigelse er kortere enn for alminnelig voldgift, jf. art. 43, og i motsetning til Voldgiftsreglene gir SCCs regler adgang til fristforlengelse.

Gjennomgangen viser at det er mange likhetstrekk mellom forenklet voldgift hos Instituttet og SCC, men at SCC anlegger en generelt strengere linje. Muligheten for forlengelse av fristen for domsavsigelse er en klar fordel ved forenklet SCC-voldgift. En svakhet ved SCCs regler er at partene i utgangspunktet skal oppnevne voldgiftsdommeren i fellesskap.

Regler for forenklet voldgift har også kommet med i ICC-Rules. Det rettslige grunnlaget for forenklet ICC-voldgift fremgår av art. 30. Denne kommer automatisk til anvendelse for parter som har avtalt voldgift etter ICC-Rules, jf. art. 30 (1), når tvistesummen er under to millioner USD, jf. Appendix VI art. 1 (2). ICC har gitt partene muligheten til å velge bort ordningen, jf. art. 30 (3) bokstav b. Den automatiske anvendelsen innebærer at man antakeligvis vil få flere tilfeller av forenklet voldgift hos ICC enn hos de skandinaviske institusjonene, hvor det kreves at partene tar et aktivt valg.¹⁶⁴

ICC har valgt samme reguleringsmekanisme som Instituttet ved å utarbeide noen få bestemmelser som suppleres av regelverkets alminnelige regler så langt disse ikke fravikes, jf. Appendix VI art. 1 (1). De viktigste aspektene ved forenklet ICC-voldgift er at det skal være én voldgiftsdommer, jf. Appendix VI art. 2 (1), og at reglene om «Terms of Reference» ikke kommer til anvendelse, jf. Appendix VI art. 3 (1). Det kan oppnevnes én voldgiftsdommer selv om voldgiftsavtalen uttrykkelig sier noe annet, jf. Appendix VI art. 2 (1). Voldgiftsdommeren skal i utgangspunktet oppnevnes av ICC Court. Som hovedregel kan partene heller ikke fremsette nye krav, jf. art. 3 (2). ICC-Rules oppstiller ingen prinsipiell begrensning av antall prosesskriv, men Appendix VI art. 3 (4) åpner for at voldgiftsretten kan treffe beslut-

¹⁶⁴ Sml. Verbist (2016) s. 162-163.

ning om dette. Muntlige forhandlinger vil også avholdes i mindre grad, jf. Appendix VI art. 3 (5). Appendix VI art. 4 oppstiller en kortere frist for domsavsigelse, og gir ICC Court mulighet til å forlenge fristen. Avslutningsvis nevnes at ICC har gått til det skritt å utarbeide en egen omkostningstabell for forenklet voldgift. Denne er inntatt i ICC-Rules Appendix III, og viser at forenklet voldgift vil være langt billigere enn alminnelig ICC-voldgift.

LCIA har derimot ikke innført regler om forenklet voldgift.

Redegjørelsen viser at voldgiftsinstitusjonenes regler om forenklet voldgift stort sett går ut på det samme. Voldgiftsreglene har imidlertid to svakheter. Den første svakheten ligger i at partene aktivt må avtale forenklet voldgift. Dette har størst betydning i praktisk forstand, ved at parter ikke nødvendigvis utarbeider utførlige voldgiftsavtaler. Det er uheldig dersom Instituttet ønsker at reglene om forenklet voldgift skal brukes i størst mulig grad. Den andre svakheten er av rettslig art, og oppstår som følge av at fristen for domsavsigelse ikke kan forlenges. Dette utgjør en risiko for partene. Den samme risikoen oppstår ikke hos SCC eller ICC. På grunnlag av disse betraktningene mener jeg at Instituttet bør endre Voldgiftsreglene for å styrke konkurranseevnen. Reglene for forenklet voldgift bør automatisk komme til anvendelse når tvistesummen er under et visst beløp, med mindre partene avtaler noe annet. Det bør også innføres en mulighet til å forlenge fristen for domsavsigelse.

3 Ordninger som ikke er inntatt i Voldgiftsreglene

I dette kapittelet skal jeg se nærmere på noen ordninger som kunne vært aktuelle å innta i Voldgiftsreglene. Det er bare plass til å gjøre rede for noen av de mer sentrale alternativene.

3.1 Kumulasjon

Kumulasjon er aktuelt ved voldgift som ved alminnelig prosess, men reglene for kumulasjon på voldgiftsområdet er langt mer sparsommelige enn i sivilprosessen. Voldgiftsloven behandler objektiv kumulasjon bare så vidt, idet partene tillates å fremsette nye krav jf. vogl.

§ 25 (4). Det er da forutsatt at kravene er omfattet av samme voldgiftsavtale.¹⁶⁵ Kumulasjon av krav omfattet av forskjellige voldgiftsavtaler vil ikke tillates med mindre partene blir enige om dette i ettertid.¹⁶⁶

Det er forståelig at lovgiver unnlot å regulere kumulasjonsspørsmål i loven. Ved å legge føringer for voldgiftsrettens kompetanse kunne lovgiver risikert å innskrenke partsautonomien uten at det var begrunnet i rettssikkerhetshensyn. Slik jeg forstår forarbeidene til voldgiftsloven, var dette avgjørende for Tvistemålsutvalgets avgjørelse om ikke å regulere kumulasjon i loven.¹⁶⁷

Det er mer graverende at heller ikke Voldgiftsreglene gir regler for kumulasjon. Som fremhevet av Tvistemålsutvalget kan de prosessuelle problemene forbundet med kumulasjon, som etablering av voldgiftsretten, løses ved hjelp fra en voldgiftsinstitusjon.¹⁶⁸ Ved institusjonell voldgift oppstår heller ikke de samme problemene i forbindelse med partsautonomien, ettersom partene allerede har utpekt institusjonens regler. Ved å inkludere regler om kumulasjon i Voldgiftsreglene kunne Instituttet sørget for effektiv behandling av sammensatte saksforhold. Slik Voldgiftsreglene nå lyder, er partene nødt til å regulere kumulasjon særskilt. For partene kan det være vanskelig å enes om regulering av kumulasjonsspørsmål, da særlig i mer kompliserte saksforhold som etableres over tid. I saker der det foreligger flere voldgiftsavtaler vil partene være nødt til å koordinere avtalene dersom de ønsker en samlet behandling.¹⁶⁹ Dette er langt enklere i institusjonell voldgift, ettersom voldgiftsavtalene vil være likelydende så langt partene ikke har foretatt særreguleringer.¹⁷⁰

¹⁶⁵ Høgetveit Berg (2006) s. 139.

¹⁶⁶ Woxholth (2013) s. 318.

¹⁶⁷ NOU 2001: 33 s. 60-61.

¹⁶⁸ NOU 2001: 33 s. 61.

¹⁶⁹ Woxholth (2013) s. 319.

¹⁷⁰ Woxholth (2013) s. 319.

Voldgiftsreglene gir uttrykk for et mer begrenset tilbud enn andre institusjonelle regelverk når kumulasjonsspørsmål ikke reguleres. På nærmere angitte vilkår kan både objektiv og subjektiv kumulasjon, samt forening av søksmål, foretas hos ICC, SCC og LCIA.¹⁷¹ Dette viser at det er et klart behov for regler om kumulasjon i institusjonell voldgift.

Voldgiftsinstitusjonenes regler om kumulasjon er ansett for å gjøre valget av institusjonell voldgift hensiktsmessig i komplekse konstellasjoner.¹⁷² Etersom Voldgiftsreglene ikke har slike regler, må det legges til grunn at det ikke vil være hensiktsmessig å velge voldgift hos Instituttet dersom et saksforhold involverer flere voldgiftsavtaler eller flere parter. Det er en stor ulempe i dagens kommersielle marked. Jeg mener derfor at Voldgiftsreglene ikke kan anses for å være et fullverdig regelverk så lenge det ikke har regler om kumulasjon og forening av søksmål.

3.2 Midlertidige tiltak truffet før etablering av voldgiftsretten

3.2.1 Aktualitet

Voldgiftsreglene gir voldgiftsretten kompetanse til å treffe midlertidige tiltak etter begjæring fra en part, jf. art. 20. Et midlertidig tiltak har ikke samme virkning som en domstolsavgjørelse om midlertidig sikring, ettersom et midlertidig tiltak ikke kan tvangsfullbyrdes.¹⁷³

Behovet for slike midlertidige tiltak kan oppstå allerede før saken har kommet i gang. Saksøkte kan eksempelvis begynne å destruere bevis umiddelbart etter å ha bli meddelt voldgiftsbegjæringen. Man får da et stort problem hvis saksøkte vil rekke å fullføre destrueringen før domstolene kan beslutte midlertidig sikring etter vogl. § 8. Det vil ikke være mulighet til å innhente beslutning om midlertidig tiltak fra voldgiftsretten, fordi den ikke vil være etablert.¹⁷⁴ Saksøkte vil dessuten kunne forsinke slik beslutning ved å trenere etableringen av voldgiftsretten, jf. Voldgiftsreglene art. 8 (2).

For å unngå slike situasjoner har ICC, SCC og LCIA innført regler om «emergency arbitrators».¹⁷⁵ Statistikk utarbeidet av voldgiftsinstitusjonene viser at reglene om «emergency arbitrators» ikke er uten praktisk betydning. Mellom 2012 og 2015 administrerte ICC Court 24 forespørsler, hvorav ti var inngitt i 2015.¹⁷⁶ På sin side administrerte SCC tretten fore-

¹⁷¹ ICC-Rules art. 7-10, SCC-Rules art. 13-15 og LCIA-Rules art. 8, art. 22.1 (viii)-(x) og 22.6.

¹⁷² Verbist (2016) s. 53-54.

¹⁷³ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 49-50.

¹⁷⁴ Born (2012) s. 207.

¹⁷⁵ ICC-Rules Appendix V, jf. art. 29, LCIA-Rules art. 9B og SCC-Rules Appendix II, jf. art. 37.

¹⁷⁶ ICC (2016) s. 12.

spørslers i 2016.¹⁷⁷ Så langt har LCIA bare mottatt én forespørsel, som ble inngitt i 2016.¹⁷⁸ Statistikken viser at forespørslers gjøres nokså sjeldent, men det er grunn til å gå ut fra at ordningen får stor betydning når behovet først oppstår.

3.2.2 «Emergency arbitrator»

Konseptet går ut på at partene kan begjære oppnevning av en midlertidig voldgiftsdommer, som skal ha kompetanse til å treffe bindende avgjørelse om midlertidige tiltak som ikke kan la seg påvente etableringen av voldgiftsretten.¹⁷⁹ Vedkommende har ikke kompetanse til å treffe andre avgjørelser, og er dermed avskåret fra å behandle tvistens materielle spørsmål.¹⁸⁰ Dette henger sammen med tanken om at det midlertidige tiltaket ikke skal være styrende for den etterfølgende voldgiftssaken.¹⁸¹

Reglene om «emergency arbitrators» kommer til anvendelse i alle tilfeller der partene ikke har inngått avtale om det motsatte.¹⁸² ICC opererte tidligere med regler om «Pre-Arbitral Referee», men dette var ingen suksess ettersom partene uttrykkelig måtte gi reglene anvendelse gjennom voldgiftsavtalen. Det ble sjeldent gjort.¹⁸³

Oppnevning av den midlertidige voldgiftsdommeren skal skje fort. Det vanlige er at oppnevningen søkes gjennomført innen én til tre dager, eller så snart som mulig.¹⁸⁴ Deretter skal også avgjørelsen treffes raskt. ICC-Rules krever at avgjørelsen senest treffes innen 15 dager, mens LCIA-Rules oppstiller en frist på 14 dager.¹⁸⁵ Etter SCC-Rules er fristen så kort som fem dager.¹⁸⁶ Deretter behandles saken på den måte som anses hensiktsmessig, spørsmålets hast tatt i betraktning.¹⁸⁷

De nærmere reglene om «emergency arbitrators» i de ulike regelverkene viser at ordningen er velutviklet, og at den har praktisk betydning. Det må kunne legges til grunn at seriøse parter vil forvente å finne slike regler hos alle ledende voldgiftsinstitusjoner. Jeg mener derfor at

¹⁷⁷ SCC: *SCC Statistics 2016*.

¹⁷⁸ LCIA: *Registrar's report*, s. 14.

¹⁷⁹ Verbist (2016) s. 163.

¹⁸⁰ Verbist (2016) s. 163.

¹⁸¹ Verbist (2016) s. 171. Se også SCC Rules Appendix II art. 9 (5).

¹⁸² ICC-Rules art. 29 (6) bokstav b og LCIA-Rules art. 9.14 punkt (ii).

¹⁸³ Verbist (2016) s. 162.

¹⁸⁴ SCC-Rules Appendix II art. 4 (1), ICC-Rules Appendix V art. 2 (1) og LCIA-Rules art. 9.6.

¹⁸⁵ ICC-Rules Appendix V art. 6 (4) og LCIA-Rules art. 9.8 første punktum.

¹⁸⁶ SCC-Rules Appendix II art. 8 (1).

¹⁸⁷ ICC Rules Appendix V art. 5 (2), SCC-Rules Appendix II art. 7 og LCIA-Rules art. 9.7.

Instituttet bør inkludere ordningen i Voldgiftsreglene. Det konkrete ambisjonsnivået for eventuelle regler, altså hvor hurtig behandlingen skal gjennomføres, må fastsettes av Instituttet.

4 Avsluttende bemerkninger

Redegjørelsene ovenfor viser at Voldgiftsreglene gir uttrykk for en del fornuftige og konkurransedyktige løsninger. I den forbindelse bør særlig bevisreglene i artiklene 15 og 16 fremheves, sammen med den interessante reguleringen av fristene for avsigelse av alminnelige voldgiftsdommer i art. 25. Redegjørelsen viser imidlertid også at Voldgiftsreglene kommer til kort på en del områder. De viktigste skal fremheves her.

Et problem ligger i reglene om de organisatoriske forholdene. Voldgiftsreglene art. 2 (1) om fravikelighet legger til rette for en uoversiktlig prosess. I tillegg oppstiller artiklene 4 og 6 uklare krav til brukerne av Voldgiftsreglene, hvilket kan medføre merarbeid og usikkerhet for både partene og Instituttet. Videre fremgår et sentralt problem av Voldgiftsreglene art. 8 (2). En hovedregel om at voldgiftsdommerne skal oppnevnes i fellesskap utgjør et potensielt hinder for realiseringen av et av de viktigste formålene ved valget av institusjonell voldgift som tvisteløsningsmekanisme. Preklusjonsregelen i art. 19 er også problematisk. Det blir vanskelig for partene å forutberegne sin stilling når preklusjonsspørsmål i ethvert tilfelle skal avgjøres på grunnlag av en uspesifisert rimelighetsvurdering. Det innebærer en risiko for at vedkommende voldgiftsrett kan komme til å treffe nokså vilkårlige avgjørelser.

Det er også uheldig at Instituttet har unnlatt å ta stilling til sentrale ordninger som kumulasjon og «emergency arbitrators». Slike ordninger kunne bidratt til å gjøre Voldgiftsreglene til et mer komplett tilbud.

Reglene om forenklet voldgift bør kommenteres særskilt. Gjennom disse reglene har Instituttet gjort et helhjertet forsøk på å avhjelpe noen av de mer praktiske problemene ved voldgift. Selv om reglene har et fornuftig innhold, må det bemerkes at gjennomføringen er mangelfull. Jeg tror at få parter kommer til å benytte seg av ordningen så lenge de aktivt må gi anvendelse til reglene om forenklet voldgift. Manglende mulighet til å forlenge fristen for domsavsigelse innebærer dessuten en betydelig juridisk risiko, noe som innebærer at Voldgiftsreglenes tilbud om forenklet voldgift er lite attraktivt.

Så lenge disse problemene foreligger, mener jeg at Voldgiftsreglene ikke utgjør et fullverdig og konkurransedyktig alternativ til voldgiftsregelverkene hos de ledende voldgiftsinstitusjonene.

Litteraturliste

Lover og forarbeider

Arbitration Act 1996 (England).

Lag (1996:119) om skiljeförfarande (Sverige).

Lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer (foreldelsesloven – fl.).

Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven – tvl.).

NOU 2001: 32 B Rett på sak, lov om tvisteløsning (tvisteloven).

NOU 2001: 33 Voldgift.

Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) Om lov om voldgift.

SOU 2015: 37 Översyn av lagen om skiljeförfarande (Sverige).

Institusjonelle voldgiftsregelverk

International Chamber of Commerce *Rules for arbitration*, 2017,
<https://cdn.iccwbo.org/content/uploads/sites/3/2017/01/ICC-2017-Arbitration-and-2014-Mediation-Rules-English-version.pdf> [sitert 9. mars 2017]
(sjekket 18. april 2017).

London Court of International Arbitration *Rules for arbitration*, 2014a,
<http://www.lcia.org/media/download.aspx?MediaId=379> [sitert 8. februar 2017] (sjekket 18. april 2017).

Oslo Chamber of Commerce, *Regler for voldgift*, 2017,
<http://www.chamber.no/wp-content/uploads/2015/07/Regler-2017-Voldgift-med-ny-forside-OPPDATERT-FORSIDE-norsk-versjon.pdf> [sitert 1. mars 2017] (sjekket 18. april 2017).

Stockholm Chamber of Commerce, *Arbitration rules*, 2017a,
http://www.sccinstitute.com/media/169838/arbitration_rules_eng_17_web.pdf [sitert 30. januar 2017]

(sjekket 18. april 2017).

Stockholm Chamber of Commerce, *Rules for expedited arbitration*, 2017b, http://sccinstitute.se/media/176443/expedited_arbitration_rules_eng_17_web_temp.pdf [sitert 9. mars 2017] (sjekket 18. april 2017).

Litteratur

- Born, Gary B., *International arbitration: Law and practice*, 2012.
- Brækhus, Sjur, *Lokaliseringsproblemer i internasjonal kommersiell voldgift*, LoR, 1995, s. 643-688.
- Cordero-Moss, Giuditta, *International commercial contracts: Applicable sources and enforceability*, 2014.
- Enock, Roger og Alexandra Melia, «Chapter 6: Ad hoc arbitrations», i: *Arbitration in England: With chapters on Scotland and Ireland*, 2013, Julian D.M. Lew, QC, Harris Bor, Gregory Fullelove og Joanne Greenaway (red.), s. 89-104.
- Graver, Hans Petter, «I prinsippet prinsipiell: Om rettsprinsipper» i: *Rett, retorikk og juridisk argumentasjon: Keiserens garderobe og andre essays*, 2010, s. 224-256.
- Greenberg, Simon og Anders Ryssdal, «Internasjonal voldgift under the International Chamber of Commerce (ICC)», i: *Avtalt prosess: Voldgift i praksis*, Borgar Høgetveit Berg og Ola Ø. Nisja (red.), 2015, s. 142-157.
- Herre, Johnny (red.), *Arbitration in Sweden*, 2011.
- Hov, Jo, *Innføring i prosess*, 2. bind, 2010.
- Høgetveit Berg, Borgar, *Voldgiftsloven med kommentarer*, 1. utgave, 2006.
- Kjørven, Marte Eidsand, Herman Bruserud, Håvard H. Holdø, Jon Vegard Lervåg, mfl., *Foreldelse av fordringer*, 2011.
- Knudtzon, Stephen, «Institusjonell voldgift i Norge: Særlig om voldgift i henhold til reglene til Oslo Handelskammers Insti-

- tutt for voldgift og alternativ tvisteløsning», i: *Avtalt prosess: Voldgift i praksis*, Borgar Høgetveit Berg og Ola Ø. Nisja (red.), 2015, s. 183-206.
- Kolrud, Helge Jakob, Kristin Bjella, Giuditta Cordero-Moss og Anders Ryssdal, *Lov om voldgift: Kommentartutgave*, 2007.
- Konrad, Sabine og Robert Hunter, «Chapter VI: LCIA Rules», i: *Institutional arbitration: Article-by-article commentary*, Rolf A. Schütze (red.), 2013, s. 413-501.
- Oldenstam, Robin og Kristoffer Löf, «Best practice in international arbitration», i: *Avtalt prosess: Voldgift i praksis*, Borgar Høgetveit Berg og Ola Ø. Nisja (red.), 2015, s. 279-306.
- Reiner, Andreas og Christian Aschauer, «Chapter II: ICC Rules», i: *Institutional arbitration: Article-by-article commentary*, Rolf A. Schütze (red.), 2013, s. 25-203.
- Ryssdal, Anders, «Voldgift – synlig eller usynlig alternativ til domstolene?», *Lov og Rett*, 2012, s. 577-578.
- Schütze, Rolf A., «Chapter I: Introduction», i: *Institutional arbitration: Article-by-article commentary*, Rolf A. Schütze (red.), s. 1-23.
- Turner, Peter og Reza Mohtashami, *A guide to the LCIA Arbitration Rules*, 2009.
- Verbist, Herman, Erik Schäfer og Cristophe Imhoos, *ICC arbitration in practice*, second revised edition, 2016.
- Wallgren-Lindholm, Carita, «Ad hoc arbitration v. institutional arbitration», i: *International commercial arbitration*, Giuditta Cordero-Moss (red.) 2013, s. 61-81.
- Woxholth, Geir, *Voldgift*, 1. utg., 2013.
- Woxholth, Geir, *Avtalerett*, 10. utg., 2017.
- Öhrström, Marie, «Chapter XII: SCC Rules», i: *Institutional arbitration: Article-by-article commentary*, Rolf A. Schütze (red.), 2013, s. 815-863.

Nettdokumenter

- International Chamber of Commerce, «2015 ICC dispute resolution statistics», i: *ICC dispute resolution bulletin*, issue 1, 2016, <http://store.iccwbo.org/2015-icc-dispute-resolution-statistics>, [sitert 20. april 2017] (sjekket 20. april 2017).
- London Court of International Arbitration *Schedule of LCIA arbitration costs*, 2014b, http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/schedule-of-costs-lcia-arbitration.aspx, [sitert 9. mars 2017] (sjekket 20. april 2017).
- London Court of International Arbitration, *Registrar's report 2016*, u.å., <http://www.lcia.org/media/download.aspx?MediaId=570> [sitert 20. april 2017] (sjekket 20. april 2017).
- Roschier, *Roschier disputes index 2016*, 2016, https://www.roschier.com/sites/default/files/Roschier%20Disputes%20Index%202016_1.pdf [sitert 13. mars 2017] (sjekket 20. april 2017).
- Stockholm Chamber of Commerce, *SCC Statistics 2016*, u.å., <http://www.sccinstitute.com/statistics/> [sitert 20. april 2017] (sjekket 20. april 2017).

Personlige meddelelser

- Knudtzon, Stephen, styreformann i Oslo Chamber of Commerce Institutt for voldgift og alternativ tvisteløsning, personlig meddelelse om Voldgiftsreglene, 7. februar 2017a.
- Knudtzon, Stephen, styreformann i Oslo Chamber of Commerce Institutt for voldgift og alternativ tvisteløsning, personlig meddelelse om Instituttets kostnadstabell, 7. februar 2017b.

Knudtzon, Stephen

styreformann i Oslo Chamber of Commerce Institutt for voldgift og alternativ tvisteløsning, personlig meddelelse om Instituttets vedtekter, 28. februar 2017c.

Nisja, Ola Ø.,

styremedlem i Oslo Chamber of Commerce Institutt for voldgift og alternativ tvisteløsning, presentasjon av Voldgiftsreglene hos OCC, 1. mars 2017.